Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...майн 1921 оной ...рин 21-һээ гарана | № 173 (13887) | 1972 оной июлиин 25, вторник | Сэн 2 мүнгэн

...ПСС-эй ЦК-да, ...СР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

...номическа Харилсан туһалалсалгын Соведэй ... сесси 1972 оной июлиин 10—12-то Москва... һэн. Сессиин дүнгүүд тухай Советскэ ...й делегациин тоосоое КПСС-эй ЦК-гай По...ро, СССР-эй Министрнүүдэй Совет хаража

...СС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет ...э тэмдэглээ. СЭВ-эй гэшүүн оронуудай харил...олбоое саашадань гүнзэгырүүлхэ ба нари...н һайжаруулха, социалис экономическа нэгэ...э хүгжөөхэ үргэн программын баталан абта...эл үнгэрөө. Энэ жэл хадаа харилсаа хол...саашадань гүнзэгырүүлхэ ба нарижуулан һай...улха, социалис экономическа нэгэдэл хүгжөөхэ ...ээр СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай коммунис ба ...ришэнэй партинуудай зохёоһон хараа шу...үб байһыень хүсэдөөр гэршэлжэ үгөө.

...алис экономическа нэгэдэлэй үргэн про...е амжалтатайгаар бэелүүлжэ оролго дэлхэйн ...ис оронуудай байдалые, социалис хани нэгэдэлэй оронуудай нягта жагсаалые саашадань бэхижүүлхэ хэрэгтэ угаа ехэ удха шанартай гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюро, СССР-эй Министрнүүдэй Совет тоолоно.

Экономическа Харилсан туһалалсалгын Соведэй гэшүүндэ Кубын Республикые абаһан ушар Экономическа Харилсан туһалалсалгын Соведэй XXVI сессиин гайхамшаг дүнгынь болоно.

Социалис экономическа нэгэдэл бэелүүлгэ политическэ ба экономическа шухала зорилго болоно гэжэ КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет тоолоно. Тэдэнэр СЭВ-эй XXVI сессидэ хабаадаһан СССР-эй делегациин ажал ябуулгые хүсэдөөр һайшаагаа, социалис экономическа нэгэдэлэй үргэн программые бэелүүлгэтэй, тэрэшэлэн СЭВ-эй гэшүүн оронуудтай Советскэ Союзай экономическа харилсаа холбоо саашадань нарижуулан һайжаруулгатай холбоотой хэмжээ ябуулгануудые бүри эдэбхитэйгээр бэелүүлхыень зохихо органуудта даалгаа.



Мухар-Шэбэрэй «Заганскяй» колхозой огородшод үрэһэ хүрэнгэ абахаар нэгэ гектар газарта куузику тарина. Урдань энэ ургамалай үрэһэ аяар холын Эстониһоо асардаг һэн. Аймагай олонхи ажахынуудта «Заганский» колхоз үнгэрэгшэ жэлдэ куузикугай үрэһэ худалдаа һэн. Мүнөө жэлдэ колхоз аймагайнгаа бүхы ажахынуудые энэ ургамалай үрэһөөр гүйсэд хангаха түсэбтэй байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: колхозой овощ ургуулагшад чесногой участогай буртаг үбһэ түүжэ байна. А. ШУЛУНОВОЙ фото.

...ОХЁОН БАЙГУУЛХЫ АЖАЛАЙ ...РШЭ ТҮГЭС АЛХАМ

1972 оной түрүүшын хахадта СССР-эй арадай ажахые ...гжөөхэ гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд тухай

...72 оной түрүүшын хахадта ...й арадай ажахые хүгжөөхэ ... түсэбэй дүүргэлтын дүн...ргагдаба. КПСС-эй XXIV ...н шиидхэбэринүүдые бодото ... бэелүүлэн, СССР-эй 50 ...ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр уг...түлөө социалис мүрысөө үр...айсатайгаар дэлгэрүүлэн, ... Союзай ажалшад үнгэр...д жэлэй туршада арадай ...е хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ ам... туйлаба гээд СССР-эй ...ай мэдээсэл соо тэмдэглэг... Арад зоной байдал һуудал ...айжаруулагдаа.

...омышленностьда үйлэдбэри...ин продукци худалдаанда ...н ба гол шухала эд хэрэг...дые үйлэдбэрилхэ түсэб ...н дүүргэгдэө. Промышлен...дукци түсэбөөр хараалагда... ехээр худалдаанда үгтэһэн ... Нёдондо жэлэй энэ үеын... сасуулбал, промышленна ...эри үргэдхэлгэ 6,8 процен... дээшэлээ. Арадай ажахыда ...ескэ дэбжэлтэ туйлаха хэ...нгадаг промышленностиин ...инууд шууд түргөөр хүг...өбэ. Промышленностьда ...й бүтээсэ 5,4 процентээр ур... байна.

...71 оной түрүүшын хахад ...эй сасуулан харабал, про...енностиин зарим һалбари... үйлэдбэрилдэг продукци ...эр дээшэлээ: электрын элшэ ... үйлэдбэрилгэ — 9 процент; ...шын промышленностьда — 5; ... ба үнгэтэ металлургида — ...ическэ ба нефтехимическэ ...шленностьда — 10. машина ...гэ ба металл болбосоруул...1; ой модоной, модо болбо...лгын ба целлюлозно-саарһа... промышленностьда — 5; ба... материалнуудай промыш...стьда—6; хүнгэн промыш...стьда—3; эдеэ хоолой про...енностьда—4; культурна ...удалай. ажахын хэрэгсэлэй ...ара үйлэдбэрилгэдэ — 10 ...

...тэ Союзна ба Союзно рес...ианска промышленна ми...ртвэнүүд. бухы союзна рес...нуудай түрүүшын хахад жэ...түсэбые үлүүлэн дүүргэв.

...СР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл соо ... орон доторнай гол шухала ...раа үйлэдбэрилгые харуул... баримтанууд бии. Тэдэнэй ...иинь иимэ байна. 1972 ... түрүүшын хахадта үйлэдбэ...ө гэбэл: электрын элшэ хү...427 миллиард киловатт-час, ...-193 миллион тонно; газ — ...иллиард кубометр; нүүрһэн ... миллион тонно: тэрэ тоодо ... болгогдохо нүүрһэн—84,8 ...он тонно; шэрэм—45,7 ...он тонно; булад—62,4 мил... тонно; прокат—бүхыдөө— ...миллион тонно, тэрэ тоодо ... болгогдоһон прокат—43,4 ...он тонно; булад соргонууд— ... миллион метр (6,8 миллион ... түмэрэй руда—103 мил... тонно; минеральна үтэг... условно единицээр—32,4 ... тонно, шэмэтэ бодосыень ...роцент гэжэ тоолобол—7,8 ... тонно; ургамалнуудые хамгаалха химическэ зүйлнүүд условно единицээр—153 мянган тонно, ургасада нүлөө үзүүлхэ талыень 100 процент гэжэ тоолобол —89,9 мянган тонно; пластмассова синтетическэ дабирхай—990 мянган тонно; химическэ утаһан—363 мянган тонно; автопокрышка —19,2 миллион хэһэг; турбинанууд—7,1 миллион киловатт; турбинын генераторнууд—6,6 миллион киловатт; переменнэ тоогой электродвигательнүүд—20,2 миллион киловатт; түмэр отолдог станогууд—105 мянган хэһэг (564 миллион түхэригэй); түмэр отолдог бүхы станогууд сооһоо тоо бодолготой программаар жүдэлгэгдэдэг станогууд—1377 хэһэг.

Түрүүшын хахад жэл соо үйлэдбэрилэгдөө гэбэл: кузнечно-прессовэ машинанууд—21,8 мянган хэһэг (140 миллион түхэригэй); приборнууд, тэдээндэ хэрэгтэй автоматизациин зүйлнүүд ба запчастьнууд—1430 миллион түхэригэй; тоо бодолгын техникын зүйлнүүд ба запчастьнууд—514 миллион түхэригэй; металлургическа промышленностиин түхеэрэлгэ —167 мянган тонно; нүүрһэ малтадаг комбайнууд—605 хэһэг; проходко хэхэ комбайнууд—215 хэһэг; нүүрһэнэй шахтануудта оньһон аргаар бүхэлэлтэ хэхэ, сэбэрлэхэ хүдэлмэри дүүргэхэ комплекснууд — 193 комплект, нефтеаппаратура—81 мянган тонно; химическэ түхеэрэлгэнүүд ба тэдэнэй запчастьнууд—281 миллион түхэригэй; автомобиль—657,7 мянган хэһэг, тэрэ тоодо: ашаанай—294,3 мянга, хүнгэн—337,4 мянга, автобусууд—26,0 мянган хэһэг; тракторнууд—237 мянган хэһэг; хүдөө ажахын машинанууд бүхыдөө—1269 миллион түхэригэй: таряа хуряадаг комбайнууд—48,7 мянган хэһэг, кукуруза хуряадаг комбайнууд—3,9 мянга, хартаабха хуряадаг—4,3 мянга, свёкло хуряадаг—5,4 мянга, силосэй ургамал хуряадаг—26,0 мянган хэһэг; экскаватор—17,2 мянган хэһэг, бульдозернууд—19,6 мянган хэһэг; хэрэгсэлэй модон (колхозуудай бэлдэһэн модо оруулалсангүйгөөр)—160 миллион кубометр; целлюлозо—2,8 миллион тонно; саарһан—2,3 миллион тонно; цемент—51,2 миллион тонно; хабсаргагдамал түмэр-бетон — 47 миллион кубометр.

Үйлэдбэрилэгдөө гэбэл: пумаажан бүд—3224 миллион дүрбэлжэн метр, нооһон бүд — 342 миллион, лёноор нэхэгдэһэн бүд—392 миллион, торгон — 610 миллион дүрбэлжэн метр; оёмол хүбсаһан—8,7 миллиард түхэригэй; арһан гутал—332 миллион паар; мяхан (промышленна үйлэдбэриин)—3,8 миллион тонно; колбасагай зүйлнүүд—1239 мянган тонно; малай тоһон—515 мянган тонно; ургамалай тоһон—1,5 миллион тонно; холимол тэжээл—15 миллион тонно; часууд—22,1 миллион хэһэг; шаажан амһарта —367 миллион хэһэг; сортологдоһон амһарта—104 миллион түхэригэй; радиоприемник ба радиолонууд—4,4 миллион хэһэг; телевизорнүүд — 2,9 миллион хэһэг; холодильнигууд—2,5 миллион хэһэг; хубсаһа угаадаг машинанууд —1,6 миллион хэһэг; мотоцикл ба мотороллер—447 мянган хэһэг; мебель—1,6 миллиард түхэригэй.

Предприятинуудай хүдэлмэриин технико-экономическа талаар үрэ дүнгүүд һайжаруулагдаа.

Промышленна продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулагдаба. Арадай ажахыда, промышленностьда олзо доход оруулха хахад жэлэй түсэб бүхыдөө дүүргэгдэө. 1971 оной түрүүшын хахад жэлтэй жэшэбэл, олзо доход 9 процентээр дээшэлээ, тэрэ тоодо промышленностиин талаар баһал 9 процентээр ургаһан байна.

Промышленностьда хахад жэлэй түсэб сүм дүүргэгдэбэшье, зарим предприятинууд үйлэдбэриингөө түсэб ба олзо доход оруулха түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. Каустическа содо, сернэ кислота, проходко хэдэг комбайн, нефтеаппаратура, хүнгэн промышленностьда хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдые, ашаанай вагонуудые, картон, барилгын хирпиисэ, арһан гутал, загаһанай мяхаар эдеэ хоол хэхэ ба бусад зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ түсэбүүд дүүргэгдөөгүй; эрхим һайн шанартай, хэрэгтэй ассортиментын эд бараа үйлэдбэрилгэ зарим газарта хангагданагүй. Ашаглалгада шэнээр оруулагдаһан зарим предприяти проектээр хараалагдаһан хүсэндөө удаанаар хүргэгдэнэ, продукциинь өөрын үнэ сэн дээгүүр, ажалайнь бүтээсэ бага.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд хабарай тарилгын хүдэлмэринүүдые эмхитэйгээр үнгэргөө гээд СССР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл соо тэмдэглэгдэнэ. Колхоз болон совхозууд хабарай тарилгын түсэбые амжалтатайгаар дүүргээд, үнгэрһэн үбэлэй үедэ сагай уларилай муу дээрэһээ хосорһон ургамалай талмайнуудта дахин тарилга хэжэ үрдиһэн байна.

Орон доторнай 1972 оной ургасада таригдаһан хүдөө ажахын бүхы ургамалнуудай ниитэ талмай 210,3 миллион гектар, тэрэ тоодо ороонһото ургамалнуудай талмай 122,3 миллион гектар болоно. Нёдондо жэлэйхитэй жэшэбэл, ороонһото ургамалнуудай. наран сэсэгэй, саахарай свеклын, соёын, овощой ба бусад ургамалнуудай талмай үргэдхэгдөө. Уһалагдадаг ба хатаагдаһан газар дээрэ тарилга ехээр хэгдээ.

Оронойнгоо бүхы районуудта үбһэ сабшаха ба тэжээл бэлдэхэ хүдэлмэри үргэдэжэ байна. Зарим районуудта хабарай тарилга шииг нойтоор хомор, таагүй үедэ үнгэргэгдөө. Бороо хурын хомор дээрэһээ ороонһо таряан түргөөр боложо, колхоз, совхозууд ургамалнуудай хуряалгые эхилэнхэй.

Нёдондо жэлэй түрүүшын хахадтай жэшэбэл, колхоз, совхозуудта мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ иимээр дээшэлээ: мяхан —5 процентээр, тэрэ тоодо гахайн — 11 процент, шубуунай мяхан — 15 процентээр; һүн — 4 процентээр, үндэгэн — 13 процентээр.

Хахад жэлэй туршада түсэбһөө гадуур худалдан абаха тогтоогдомол хэмжээе хараада абалсан, мал ажалай продуктнуудые худалдан абаха гүрэнэй түсэб иимээр дүүргэгдөө: мал ба шубуудые—110 процент, үндэгэ—111 процент, һү— 99,5 процент.

Хүдөө ажахын материально-техническэ баазые саашадань бэхижүүлгэ үргэлжэлөө.

Бүхы комплексно хүдэлмэриин талаар хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ гүрэнэй ба колхозуудай капитальна һомололго 9,4 миллиард түхэриг боложо, 1971 оной түрүүшын хахад жэлэйхиһээ 7 процентээр ехэ болоһон байна.

Техникын гол зүйлнүүд ба минеральна үтэгжүүлгэ хүдөө ажахыда үгэхэ хахад жэлэй түсэб дүүргэгдөө.

Бүхы түрэлэй транспортаар ашаа шэрэлгэ 2 триллион тонно-километр боложо, нёдондо жэлэй түрүүшын хахадайхиһаа 4 процентээр дээшэлээ. Бүхы түрэлэй транспортаар пассажирнуудые зөөлгэ 280 миллиард пассажиро-километр боложо, нёдондоной энэ үеынхиһөө 6 процентээр дээшэлээ.

Үнгэрһэн хахад жэл соо гүрэнэй капитальна һомололгоор 17 миллиард түхэригэй сэнтэй гол фонднууд ашаглалгада оруулагдаба.

Арадай ажахыда гүрэнэй капитальна һомололго 33,9 миллиард түхэриг байжа, нёдондоной түрүүшын хахад жэлэйхиһээ 6 процентээр дээшээ болоо. Арадай ажахыдахи подрядна хүдэлмэриин хахад жэлэй түсэб 100,6 процент дүүргэгдэжэ, хүдэлмэриин хэмжээн 9 процентээр дээшэлээ. Гэхэтэй хамта, Барилгын зарим министерствэнүүд капитальна һомололгын нэгэдхэгдэмэл түсэбөөр хараалагдаһан подрядна хүдэлмэриин ниитэ хэмжээнэй, мүн тусхай объектнүүдэйшье талаар түсэбүүдээ дүүргээгүй.

Колхоз хоорондын барилгын организацинуудай хэһэн хүдэлмэриин хэмжээн 12 процентээр дээшэлээ.

Барилга-хабсаралгын организацинуудые түсэблэлгын ба экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда оруулха хүдэлмэри үргэлжэлһөөр. Арадай ажахыда бүхыдэнь абахада подрядна хүдэлмэриин ниитэ хэмжээнэй 25 процентые бэелүүлжэ байдаг 550 трест, гэр баридаг комбинат, бусад организацинууд түсэблэлгын ба экономическа урмашуулгын шэнэ гуримаар хүдэлнэ.

Үнгэрһэн жэлэй түрүүшын хахадтай жэшэбэл, барилга дээрэ ажалай бүтээсэ 5 процентээр дээшэлээ. Барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин өөрын үнэ хямдаруулагдана. Олзо доходынь 8 процентээр дээшэлээ.

Барилгын ба хабсаралгын олохон эмхинүүд подрядна хүдэлмэриин, ажалай бүтээсын, ашаг олзын ба юумэнэй өөрынь үные хямдаруулгын хэмжээнэй талаар түсэбүүдээ дүүргээгүй.

Арадай ажахыда хүдэлдэг хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай тоо хахад жэлэй турша соо дунда жэшээгээр 93,7 миллион боложо, үнгэрэгшэ жэлэй түрүүшын хахадайхитай жэшэбэл, 2,4 миллион хүнөөр гэхэ гү, али 2,6 процентээр нэмэһэн байна.

Хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай һара сооhи дундуур салин хүлһэн 128,5 түхэриг боложо, үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхиһөө 3,5 процентээр нэмээ. Салин хүлһэн дээрэнь ниитын хэрэглэлэй фондһоо үгтэдэг түлөөһэнүүд ба хүнгэлэлтэнүүдые нэмэбэл, 1971 оной түрүүшын хахадай туршада 168 түхэриг байһан аад, энэ жэлдэ 174 түхэриг болобо. Колхознигуудай ажалай түлөөһэн 5 процентээр нэмээ.

Ниитын хэрэглэлэй фондһоо хүн зоной абадаг түлөөһэнүүд ба хүнгэлэлтэнүүд 36 миллиард түхэригэй хэмжээтэй боложо, үнгэрэгшэ жэлэй түрүүшын хахадайхиһаа 6,8 процентээр нэмэбэ. Энэ мүнгөөр хүн зондо түлөөһэгүй һуралсал хангаха, медицинскэ туһаламжа үзүүлхэ, пенсинүүд ба тэдхэмжэнүүдые, мүн социальна тэдхэлгын бусад гаргашануудые хааха, стипендинүүдые түлэхэ, санаторинууд ба амаралтын байшангуудта түлөөһэгүй, хүнгэлэлтэтэй путёвконуудые үгэхэ, һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй эмхи зургаануудай хэрэглэмжэ. амаралтын түлөөһэ, социально-соёлой бусад хэрэглэмжэнүүдые хангаха хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэнэ.

Гүрэнэй ба кооперативна розничио худалдаа наймаанай эрьесэ 83,8 миллиард түхэригэй боложо, сасуулагдамал сэнгээр, 7,1 процентээр нэмээ. Розничио худалдаа наймаанай хахад жэлэй түсэб 99,8 процент дүүргэгдэбэ. Худалдаа наймаанай эрьесын нилээд түргэдэбэшье, зарим эд товарай талаар хүн зоной улам ехэ боложо байгаа эрилтэ хэрэглэмжэнь үшөөл хүсэд хангагданагүй.

Советскэ Союзай гадаадын худалдаа наймаанай эрьесэ хахад жэлэй турша соо 12,5 миллиард түхэригэй боложо, 8,7 процентээр нэмээ.

Капитальна хүдэлмэридэ гүрэнэй зүгһөө табигдаһан мүнгөөр, гэр байра бариха кооперациин мүнгөөр хамта дээрээ 25 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай, 550 мянга шахуу болбосон шэнэ байранууд баригдажа, ашаглалгада оруулагдаа. Тэрээнһээ гадна, колхозууд болон хүн зон өөһэдынгөө мүнгэ зөөреэр, гүрэнэй урьһа зээлиин туһаламжаар нилээд олон байрын гэрнүүдые бариһан байна.

Капитальна хүдэлмэридэ гүрэнэй зүгһөө табигдаһан мүнгөөр 80 мянган үхибүүдэй һураха шэнэ һургуулинууд, 55 мянган үхибүүдэй — һургуулиин наһа гүйсөөгүйшүүлэй байха эмхи зургаанууд, больницанууд, поликлиникэнүүд, соёлой ба ажаһуудалай бусад байранууд баригдаһан, ашаглалгада оруулагдаһан байха юм. Гэр байра бариха соёлой болон ажаһуудалай барилга хэхэ хахад жэлэй түсэб зарим тэды дутуу дүүргэгдөө.

Хүн зоной ажаһуудалай талаар үзүүлэгдэдэг туһаламжын хэмжээн үнгэрэгшэ жэлэй түрүүшын хахадайхиһаа 11 процентээр, тэрэ тоодо хүдөө нютагуудта—15 процентээр нэмээ.

Ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг предприятинуудай тоо хахад жэлэй туршада 2 мянган единицээр нэмэбэ. Энэ үе соо шэнэ предприятинуудые бариха түсэб дүүргэгдөөгүй.

Үнгэрэгшэ хахад жэлэй туршада городууд болон тосхонуудые саашадань бүри болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэри хэгдээ. Хахад жэлэй хугасаада 1 миллион 660 мянган байранuудта газ оруулагдаа.

Арадай гэгээрэл, эрдэм болон соёл, элүүрые хамгаалга хүгжөөхэ хэрэгтэ шэнэ амжалтанууд туйлагдаа.

Советскэ Союзай хүн зон 1972 оной июлиин 1-нэй байдалаар 247,5 миллион болоод байба.

(ТАСС).

«ВЕНЕРА—8» ҮҮРЭЙ СОЛБОН ДЭЭРЭ БУУБА

Планетэнүүд хоорондын «Венера-8» гэжэ автомат станциин 1972 оной июлиин 22-то Үүрэй Солбоной атмосферэ руу ороходонь, научна аппаратуратай аппарат станциһаа тусгаарлан һалажа, планетын нюруу дээрэ дорьбоогүй зөөлэнөөр бууба.

(ТАСС).

ШЭНЭ ТАСС-ҺОНИН

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй заседани һаяхан боложо, СССР-эй арадай ажахые 1972 оной нэгэдэхи хахадта хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб гүйсэдхэлгын дүнгүүдые зүбшэн хэлсээ.

Сагай уларилай тааруугүй байһан дээрэһээ энэ жэлэй нэгэдэхи хахадта бэрхэшээлэй үзэгдэбэшье, СССР-эй экономикые хүгжөөлгэдэ саашанхи амжалтанууд туйлагдаа. Продукци худалдалгын хэмжээнэй, промышленна олонхи шухала түхэлэй продукци гаргалгын, түмэр замай транспортаар ашаа шэрэлгын, мал ажалай гол продукцинуудые худалдан абалгаар ба бусадаар СССР-эй арадай ажахы хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй даалгабаринууд дүүргэгдөө. Промышленна продукциин хэмжээн нёдондо жэлэй түрүүшын хахадайхитай сасуулбал, 6,8 процентээр дээшэлээ, түсэбһөө гадуур 3,2 миллиард түхэригэй промышленна продукци худалдагдаа.

Табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй ёһоор, 1972 ондо арадай байдал улам һайжаруулха талаар хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэнэ.

Түсэб гүйсэдхэлгын дүнгүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдэй түрүүлэгшэнэр, СССР-эй министрнүүд ба правительствын бусад гэшүүд хабаадалсажа, 1972 оной нэгэдэхи хахадта арадай ажахын тус тус һалбаринуудай хэһэн хүдэлмэриин талаар хэдэ хэдэн ажаглалтануудые хэһэн байна.

1972 оной нэгэдэхи хахадта СССР-эй тус тус министерствэнүүдэй, зургаануудай, союзна республикануудай түсэбөө гүйсэдхэлгын дүнгүүдые шэнжэлжэ үзэхэ, предприятинуудай, барилганuудай хүдэлмэридэ бии байһан дутуу дунданууудые зайсуулха хэмжээ ябуулгануудые хараалан бэелүүлхэ гэжэ СССР-эй министрнүүдтэ, СССР-эй зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдтэ, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ даалгагдаа.

Энэ жэлэй ургаса хуряалгадань колхоз, совхозуудта али бүхы туһаламжа үзүүлхэ талаар шухала хэмжээнүүдые нэмэжэ абаха тушаа министрнүүдтэ, зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ заседани дээрэ заабаринууд үгтөө.

Предприятинуудые ашаглалгада үгэлгые түргэдхэлгэтэй, 1972—1973 онуудай үбэлэй үедэ хэрэглэгдэхэ түлишын нөөсэ байгуулгатай холбоотой асуудалнуудта, тэрэшэлэн бүтээн гаргадаг продукциин шанар улам һайжаруулха асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулагдаһан байха юм.

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдажа, орон дотор үргэнөөр дэлгэрһэн бүгэдэ арадай социалис мүрысөөн арадай ажахын бүхы һалбаринуудай хүдэлмэрине саашадань һайжаруулха, арадай ажахын түсэбэй даалгабаринуудые дүүргэхэ, мүн үлүүлэн дүүргэхэ ехэ арга боломжонуудые нээжэ үгэнэ.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬТАЙ ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ ХОЛБОО БАРИСААЕ БЭХИЖҮҮЛХЭ

СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай Саг үргэлжын комиссинуудта

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй худалдаа наймаанай, ажаһуудалай талаар хангалгын ба коммунальна ажахын талаар комиссинуудай хамтын заседани һаяхан Кремль соо боложо, промышленностьтай худалдаа наймаанай эмхинүүдэй ажахын холбоо саашадань нарижуулан һайжаруулха асуудал зүбшэн хэлсээ.

Депутатска бэлэдхэлэй бүлэгэй хүтэлбэрилэгшэ депутат В. Н. Рыков, СССР-эй худалдаа наймаанай министр А. И. Струев, СССР-эй хүнгэн промышленностиин министр Н. Н. Тарасов элидхэлнүүдые хэһэн байна.

Арадай материальна байдал горитойгоор һайжаруулха, соёл болбосоролыень дээшэлүүлхэ талаар юһэдэхи табан жэлэй гол зорилго КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүд ба СССР-эй арадай ажахые 1971—1975 онуудта хүгжөөхэ табан жэлэй гүрэнэй түсэб тухай Совет Социалис Республикануудай Союзай Хуули соо тодорхойлогдонхой, тэдэниие бэелүүлхэ тодорхой хэмжээнүүд хараалагданхай гээд, үгэ хэлэгшэд онсолон тэмдэглээ.

СССР-эй Худалдаа наймаанай министерство, Центрсоюз, Промышленна министерствэнүүд. союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд партиин съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгые хангахадаа, арадай хэрэглэлэй эд бараа бүтээн гаргаха, худалдаа наймаа эрхилхэ талаар 1971 оной түсэбэй гол даалгабаринуудые дүүргээ. Жэшээлхэдэ, хүн зондо 420 миллион түхэригэй эд бараан нэмэжэ худалдагдаһан байха юм.

Хүн зоной хэрэглэмжые арадай хэрэглэлэй эд бараагаар хангаха талаар промышленна предприятинуудай, худалдаа наймаанай эмхинүүдэй хүдэлмэридэ горитой дутуунууд бии гэжэ заседани дээрэ мүн лэ тэмдэглэгдээ.

Промышленностьтай худалдаа наймаанай эмхинүүдэй ажахын холбоо саашадань һайжаруулха талаар һанамжа дурадхалнуудые комиссинууд батал абаһан байна.

Хүн зониие ажаһуудалай талаар хангалгые хүгжөөхэ даалгабаринуудай ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай асуудал заседани дээрэ мүн хаража үзэгдөө. Эдэ даалгабаринууд СССР-эй Верховно Соведээр тогтоогдоһон байха юм.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо Н. Х. Арутюнян, СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ А. П. Шитиков болон бусад комиссинуудай хүдэлмэридэ хабаадаа.

ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ҮДЭР

Баярай заседани Москвада болобо

Заншалта һайндэртэ — Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй үдэртэ зорюулагдажа, июлиин 21-дэ Москвагай «Октябрь» гэжэ киноконцертнэ зал соо баярай суглаан болоо.

Совет арадай материальна байдал горитойгоор һайжаруулха, соёл болбосоролыень дээшэлүүлхэ талаар табан жэлэй гол зорилгонуудые дүүргэлгэдэ худалдаа наймаанай миллион шахуу хүдэлмэрилэгшэд ехэ үүргэ дүүргэхэ байна гээд, СССР-эй худалдаа наймаанай министр А. И. Струев элидхэл хэхэдээ, онсолон тэмдэглээ. Ороной нэгэ хүндэ абажа үзэбэл, 1971 ондо 1966 онойхидо—үнгэрэгшэ табан жэлэй нэгэдэхи жэлэйхидэ орходоо дунда зэргээр дүшэн процентээр ехэ эд бараан худалдагдаа гээд, элидхэлшэ мэдээсэв. СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдажа, худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Белоруссиин ССР-эй, Семипалатинска областиин худалдаа наймаанай эмхинүүд мүрысөөндэ түрүү һуури батаар эзэлжэ ябана.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые суглаанда хабаадагшад ехэ дэбжэлтэтэйгээр баталан абаһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай, аппарадай ВЛКСМ-эй ЦК-гай, хэдэ хэдэн министерствэнүүд болон зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд баярай суглаанда хабаадалсаа.

(ТАСС).

Варшавада баярай заседани болобо

ВАРШАВА. (ТАСС). ПНР-эй Национальна һайндэртэй—Польшын дэбжэлтын үдэртэй дашарамдуулагдажа, Варшавада Соёл культура ба наукын ордон соо ниислэлэй. олонниитын баярай заседани һаяхан болоо.

Польшые саашадань хүгжөөлгэдэ Национальна сүлөөрэлгын Польско Комитедэй түүхэтэ манифестые 1944 оной июлиин 22-то баталан абалга ехэ удха шанартай гээд П. Ярошевич үгэ хэлэхэдээ, онсолон тэмдэглээ.

Ленинэй агууехэ Эхэ оронтой—манай бата бэхи хани барисаан ба холбоон гүрэнэймнай политикын найдамтай үндэһэ һуури боно гээд П. Ярошевич онсолон тэмдэглэһэн байна.

Хэлсээнүүд һайшаагдаба

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Ракетэһээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай СССР США хоёрой хоорондохи договор, Добтололгын стратегическэ буу зэбсэг хизаарлаха талаар зарим хэмжээнүүд тухай СССР США хоёрой хоорондохи саг зуурын хэлсээн президент Р. Никсонэй Москвада аяншалха үедэ баталагдаа һэн. Эдэниие гадаадын хэрэгүүдэй талаар сенадай комисси нэгэн дуугаар һайшаагаа.

«КОСМОС» ГЭЖЭ НАЙМАН ХЭМЭЛ ОДОН НИИДЭБЭ

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

Газарые тойрон дабшадаг «Космос-504», «Космос-505», «Космос-506», «Космос-507», «Космос-508», «Космос-509», «Космос-510», «Космос-511» гэжэ хэмэл одонууд 1972 оной июлиин 20-до Советскэ Союзһаа табигдаа.

Бүхы найман хэмэл одые зам да гаргалга нэгэ ябуулагша-ракетээр бэелүүлэгдэһэн байна.

Хэмэл одонууд дээрэ тодхогдоһон аппаратура һаадгүй һайнаар хүдэлнэ. Абтаһан мэдээсэлнүүд тоололго-согсололгын центртэ шэнжэлэгдэжэ байнхай.

ПАРТИИН РАЙКОМУУДАЙ ПЛЕНУМҮҮДҺЭЭ

УЛААН-ҮДЭ

«Партийна документнүүдые һэлгэхэ тухай» КПСС-эй Центральна комитедэй майн (1972 оной) Пленумэй тогтоол бэелүүлхэ талаар районно партийна организациин зорилгонууд» гэһэн асуудал КПСС-эй Советскэ райкомой пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ. Партиин райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр С. Н. Булдаев тус асуудалаар элидхэл хэһэн байна.

Болохоёо байгаа партийна документнүүдые һэлгэлгэ манай партиин ажабайдалда тон ехэ политическэ удха шанартай хэрэг болоно. Энэ эмхидхэлэй-политическэ хэмжээ ябуулга парти доторой демократиие улам хүгжөөхэ, партиин зэргые бэхижүүлхэ, партийна организацинуудай, бүхы коммунистнуудай дайшалхы шадабари дээшэлүүлхэ хэрэгтэ тон ехэ нүлөө үзүүлхэ байна. Партийна документнүүдые һэлгэлгэдэ бэлэдхэлэй үедэ партийна организацинуудай зорилго юуб гэбэл, бүхы эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэреэ һайжаруулха, КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые, мүн юһэдэхи табан жэлэй түсэб дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ үргэн олонинтэ ажалшадые бүри эдэбхитэйгээр хабаадуулха хэрэг болоно гэжэ элидхэлшэ, элидхэл тушаа үгэ хэлэһэн «Электромашина» заводой партийна организациин секретарь З. Е. Сучков, Зүүн Сибириин технологическа институдай парткомой секретарь В. П. Конечных, КПСС-эй райкомой гэшүүн, судна бүтээлгын заводой хүдэлмэришэн М. Г. Рандин, ВЛКСМ-эй райкомой нэгэдэхи секретарь В. Е. Белоусов, КПСС-эй райкомой дэргэдэхи штатнабэшэ комиссиин түрүүлэгшын орлогшо, үнинэй коммунист Л. П. Сабуров болон бусад тэмдэглэбэ.

Пленумэй хүдэлмэридэ КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр В. Г. Бирюков хабаадалсаа.

Партиин ЦК-гай тогтоолые һайшааһан, партийна документнүүдые һэлгэлгэ эмхидхэлэй-политическэ үндэр хэмжээндэ үнгэргэхэ хэмжээ ябуулганууд КПСС-эй райкомой пленумэй баталан абаһан тогтоол соо хэрэалагданхай.

• • •

Партиин Железнодорожно райкомой пленум боложо, «Партийна документнүүдые һэлгэлгэтэй дашарамдуулан районно партийна организациин зорилгонууд тухай» асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Элидхэлшэ — КПСС-эй райкомой секретарь нүхэр В. П. Богомольный, үгэ хэлэгшэд — Ленинэй ордентэ локомотив-вагон заһабарилгын заводой парткомой секретарь В. А. Уланов, Улаан-Үдэ станциин локомотивна депогой парткомой секретарь Н. И. Кузнецов, Улаан-Үдын багшанарай № 1-дэхи училищиин директор А. П. Буинов, замай № 4-дэхи больницын партийна организациин секретарь Э. Е. Васильева болон бусад «Партийна документнүүдые һэлгэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай майн Пленумэй тогтоол партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан абтаһан байна, партиин зэргые саашадань бэхижүүлхэ, партийна организацинуудай дайшалхы шадабари, коммунистнуудай түрүү үүргэ ба харюусалга улам дээшэлүүлхэ зорилготой гэжэ тэмдэглэхэ зуураа, мүнөө үедэ партийна организацинуудай хэжэ байһан хүдэлмэри, саашанхи зорилгонууд дээрэ тодорхойгоор тогтоһон байна.

КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүн, партиин Улаан-Үдын городской комитедэй нэгэдэхи секретарь нүхэр А. М. Беляков пленумэй хүдэлмэридэ хабаадалсажа, үгэ хэлээ.

Зүбшэн хэлсэһэн асуудалаараа партиин райкомой пленум дэлгэрэнгы тогтоол абаба.

ДААБАРИИН ДҮҮРГЭЛТЭ— ШАЛГАЛТАҺАА

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Партийна организациин дайшалхы шадабари эндэхи коммунистнуудай даалгагдаһан ажалдаа ямараар хандадагһаа, организацийнгаа хүдэлмэридэ хэр хабаадалгаһаа сэхэ дулдыдадаг байна бшуу. Коммунист бүхэн партийна организацийнгаа хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха, али нэгэн партийна даабаритай байха ёһотой гэжэ КПСС-эй Устав соошье заагданхай.

Зүгөөр партком, партбюронууд коммунистда даабари үгөөд лэ, ажалаа хизаарлаха бэшэ, харин тэрэнэй дүүргэлтые туйлаха, энээнэй тулада үдэр бүриин хиналта табиха ёһотой болоно.

Энэ талаар Улаан-Үдын аймагай «Восход» колхозой партийна организациин ябуулжа байһан хүдэлмэри һайшаалтай. Коммунистнуудта үгтэһэн партийна даабариин дүүргэлтын хойноһоо эндэ саг үргэлжын хиналта эмхидхэгдэнхэй гэбэл, алдуу болохогүй. Партийна суглаан бүхэндэ али нэгэн коммунист хэрэг ажал тухайгаа, партийна даабари ямараар дүүргэжэ ябаһан тухайгаа тоосодог заншалтай.

Колхозой партбюро коммунистнуудта даабари үгэхэдөө, тэдэнэй эрдэм болбосорол, мэргэжэл шадабари хараада абадаг, эдэбхи үүсхэлыень дэмжэн хүгжөөхые оролдодог юм. Алишье даабариһаа арсахагүй, һайнаар лэ дүүргэхые оролдодог хүн гэжэ партиин гэшүүн Ф. М. Калашников тухай партбюродо хэлээ һэн.

Тэрэнэй үүсхэлээр Доодо-Жирим тосхоной зоной хамтын суглаан зарлагдажа, ниитын гурим бэхижүүлхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Энээнэй һүүлээр тосхондо архи уужа, хулиган ааша гаргаха ябадал эрид үсөөрөө. Суглаанай дүнгүүд коммунистнуудта дуулгагдажа, аша туһатай хөөрэлдөөн болоһон байна. Нүхэр Ф. М. Калашников нютагтаа ехэ хүндэтэй хүн юм. Сельскэ Соведэй депутадаар һунгагданхай.

Партиин гэшүүн И. В. Мокров һаалиин фермые даагшаар ажалладаг, колхозой правлениин, партийна бюрогой гэшүүн. Партийна даабаринь—колхозой арадай хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэ, энээндээ тон харюусалгатайгаар, үнэн сэхээр хандадагаараа колхозникуудай дунда хүндэтэй болонхой, фермэдэ бардаа зоодэг автомашиныг жолоошоноор П. Теслов гэгшэ хүдэлдэг байһан юм. Энэ хүн юу хэдэг байгааб гэбэл, асарһан бардаагаа машинаһаа хүсэд эюулэнгүй, хэдэн ведро үлөөжэ, хажуу тээшэнь наймаалдаг, үгышье һаа, үмсынгөө малда эдюулдэг байба. Энээниинь нүхэр Мокров хэдэ дахин элирүүлжэ, шанга һануулга хэһэн, һүүлэй һүүлдэ энэ машинада ябаха эрхыень хаһуулһан байха юм.

Теэд өөртэйншье нэгэ аягүй ушар тохёолдоо бэлэй. Фермэ дээрэ ажаллахаар тэрэнэй мэдэлдэ автомашина эльгээгдэбэ. Ямар ажал хэһэн, бүтээһыень хүсэд шалгангүй, нүхэр Мокров шоферой үгэһэн путевкодо гараа табиба. Эндэнь хэгдээгүй, худал хуурмаг хүдэлмэриин бэшэгдэнхэй байһаниие залуу коммунист А. И. Петрова элирүүлжэ, нүхэр Мокров колхозой правлениин, партийна бюрогой урда харюусаха, коммунистнуудай суглаан дээрэ тоосохо баатай болоо һэн. Аягүйшье байгаа, теэд яахаб? Колхозой коммунистнууд өөһэдтөөшье, бэе бэедээшье шанга эрилтэтэйгээр хандана бшуу.

Колхозой партийна эхин организациин бүридхэлдэ хамта 41 коммунист бии юм. Бултадаа партийна даабаритайнууд. 15 хүн «Знание» бүлгэмэй гэшүүд, 8 политинформатор. Малшад, овощ ургуулагшад механизаторнуудта тэдэнэр ошожо һонирхолтой лекци, элидхэл уншадаг, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг бай...

Гүрэндэ худалдагдадаг ... шанар эрид муудаа гэһэ... колхозой правлени ба пар... до зунай эхеэр оробо. ... шалгажа, шалтагаанииень ... рүүлжэ, хэмжээ абаха ... коммунистнар Т. К. К... ков, В. В. Михайлова, ... лой организациин се... А. М. Петрова гэгшэдһээ ... хэгдэһэн комиссида үгтэб... гажа үзөөд, фермэ дээрэ ... бэр нягта наринаар сахигд... һааһан һүеэ саг болзортонь ... дэй байра сооһоо гарга... олон һаалишад үнеэдээ ... һаажа шаданагүй, энээн... һээ боложо һүнэй тоһолиг... шолоо гэһэн тобшолол ... тодорхой дурадхалнуудые ... һан байна. Энээн тухайга... мунистнуудай суглаан дээ... дээсэжэ, шухала хэмжээ... абхуулаа бэлэй.

Мүнөө партийна докуме... дые һэлгэлгэдэ бэлэдхэл... энэ хүдэлмэреэ бүри нари... һайжаруулха, коммунист... үүргэ харюусалга дээшэл... эдэбхи үүсхэл хүгжөөхэ ... ябуулгануудые колхозой па... ро хараалаад, бэелүүлжэ э...

В. ИСТОМ...

Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Бато-Мунко Сундаров 8-хи жэлээ таһалгаряагүй ажаллаха зуураа, нилээд дүн дүршэлтэй болонхой юм. Тиин Бато-Мунко нёдондо үнеэн бүрһөө 2200 килограмм һү һаажа, ажахы дотороо онсо шалгараа бэлэй. Харин байгша оной эхинһээ хойшо һаалишан хүбүүн Б-М. Сундаров үнеэн бүрһөө 1150 килограмм һү һаагаад байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һаалишан Б-М. Сундаров.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

СОВЕДҮҮДЭЙ ХҮДЭЛ...

ШИИДХЭГДЭХЭ АСУУДАЛ ОЛО...

Манай Мухар-Шэбэрэй аймагта али бүхы барилганууд КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдтэй нягта холбоотойгоор, холын хараатайгаар ябуулагдадаг юм. Энэ хүдэлмэриие түсэблэхэ, эмхидхэхэ, хүтэлбэрилхэ талаар ажалшадай депутадуудай Мухар-Шэбэрэй аймагай Совет ехэхэн ажал ябуулжа байдаг.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай аймагта ехэхэн барилга хэгдэжэ байнхай. Жэшээлэн хэлэбэл, «Родина» колхоздо 400 толгой эбэртэ бодо малай байра, «Забайкалец» совхоздо галуу үүсхэбэрилхэ томохон комплекс баригдажа, ашаглалгада оруулагдаа. Мүн Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо галуу үсхэбэрилээд, байга дээрэнь мяхан болгожо үйсэлхэ фабрика бодхоогдожо байна. Тиихэдэ Хүшуун Үзүүр, Никольск тосхонуудта туд бүридөө 320, 536 һууритай дунда һургуулиин байшангуудай барилга дүүргэгдэхээ байна. Үйлэдбэриин ба соёл гэгээрэлэй бусадшье барилга ойрын сагта ашаглалгада тушаагдахаар хүлеэгдэнэ.

Зүгөөр аймагта барилгын хүдэлмэри унжагайрна гэжэ хэлэхэдэ, балай алдуу болохогүй. Ушар юуб гэбэл, барилгын материалнууд ехээр дуталдана. СМУ-4 ба колхоз хоорондын барилгын бусад эмхинүүдтэ үйлэдбэриин горитой бааза үгы. Тиихэдэ барилгашад олоор дуталдана. Тэдэнэй ажал хүдэлмэри һулаар эмхидхэгдэнхэй. Жэшээнь, жэлэй эхинһээ аймагай колхозуудта нэгэшье тонно цемент ба шифер үгтөөгүй. Байгша оной түрүүшын хахадта аймагта 570 тоннын орондо, 163 тонно цемент хубаарилагдаа. Харин 475 мянган хэһэг шифер асарагдаха аад, тэрэнэй хахадынь ажахынуудта буулгагдаад байна. Тиихэдэ 16,5 тонно хадааһанай орондо, оройдоол 2 тонноһоо бага үлүү хадааһан барилгын эмхинүүдтэ үгтөө. Мүн колхоз, совхозуудай болон барилгын бусад эмхинүүдтэ хирпиисэ ехээр дуталдана. «Бурятцелинстрой» трестын 4-дэхи СМУ-гай участогта гансахан июль һарада 100 тонно цемент хэрэгтэй. Харин эндэ оройдоол 15 тонно асарагданхай, «Бурятцелинстрой» трест (директорынь И. Д. Бугай) ба «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэл (начальнигынь П. С. Березкин) гэгшэд өөһэдынгөө мэдэлдэ байһан барилгын эмхинүүдые транспортаар хүсэд хангаагүй. Тиимэһээ барилгын материалнууд саг болзор соогоо асарагданагүй. Энэ шалтагаанһаа боложо, барилгашадай хүдэлмэри унжагайрна.

Табан жэлэй туршада жэл бүри совхозуудта 1600 түхэригэй, колхозуудта дунда зэргээр 3 миллион түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэгдэхээр хараалагдана. Иимэ ехэ хэмжээнэй хүдэлмэриие дүүргэхын тула барилгын эмхинүүдые кадрнуудаар хангаха хэрэгтэй. Тиигээгүй һаа, энээниие дүүргэхэнь хэсүү хаш. Гэхэтэй хамта барилгашадай кадрнуудые бүридхэхын тула аймаг дотор ГПТУ байгуулагдахаар хараалагдана. Эндэ барилгын элдэб мэргэжэлтэд бэлдэгдэхэ юм.

Аймагай совхозуудта 1972 ондо барилгын хүдэлмэри үнгэргэхыень 1315,7 мянган түхэриг һомологдоһон байна. Үнгэрһэн табан һарын туршада 269,4 мянган түхэриг гаргашалагдаа. Тэрэшэлэн үйлэдбэриин объектнүүдые барилгада 860,4 мянган түхэриг һомологдоһон һаа, оройдоол 144,9 мянган түхэригэй хүдэлмэри дүүргэгдээд байна. Одон, Авангард совхозуудта барилгын хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. СМУ-4 участок (начальнигынь нүхэр Базаров) барилга муу шанартайгаар хэнэ. Объектнүүдые саг болзор соонь ашаглалгада тушаанагүй.

Мухар-Шэбэр тосхондо 140 һууритай үхибүүдэй саадай барилга хэгдэжэ байна. Мүнөө эндэ гурбан бригада хүдэлнэ. Зүгөөр барилгын материалнуудай дутамаггүй байбал, энэ барилга сентябрь һарада ашаглалгада оруулагдахаар хүлеэгдэнэ. ...бэшье, тус барилгада 4... цемент, 5 тонно алебаст... дүрбэлжэн метр сонхын ш... рэ болон бусад материал... дана.

Гэхэ зуура, һуурин то... дай шэг шарай городой т... болгохо генеральна түсэб... Мухар-Шэбэрэй түб мүнө... лаһан газарһаа урагшаа ... километрэй зайда шэнэ... даха байна. Июнь һар... эндэ түрүүшын гэрэй һу... билга баяр ёһололой ор... далда үнгэргэгдөө һэн. Т... рые 4-дэхи СМУ-гай Д. А... бородовой хүтэлбэрилдэг ... дын гэшүүд барижа эхил...

Аймагай шэнэ түб тосх... рүүшын ээлжээндэ 24... талмай ээлхэ. Барилга ... жэлэй туршада үргэлжа... дэхээр түсэблэгдэнэ. Энэ ... гол түлэб 16 квартирата... нүүд бодхоогдохо. Мүн ... райкомой ба аймсоведэй ... комой гурбан дабхар бай... ригдаха, хоёр дабхар ба... сельскэ Совет орохо (... гэрлэлгын таһаг, 500 ... АТС байха), 400 һуурита... нотеатр, соёлой байшан, ... даа наймаанай, эмшэлги... спортын комплекс, ... саад, ясли болон ку... ажаһуудалай бусад бари... түрүүшын ээлжээндэ бод... юм. Бүхы барилганууд ... сээр хэгдэхэ байна.

Мүнөө жэлһээ олон ... тай 3—4 гэрэй һуури та... эхилхэ. Аймагай шэнэ тү... хониие 4-дэхи СМУ-гай, ... хоорондын барилгын ... «Бүрводстройн» оньһож... дамал нүүдэл колонныи ... тивүүд бодхоохо юм.

Гэхэтэй хамта, аймагай ... гашад ажал хүдэлмэридөө ... дутуу дундануудаа ус... СССР-эй байгуулагдаһаар ... лэй ойн һайндэрые ажа... амжалтаар угтаха ба... этигэмээр.

Д. ФЕДО...

Мухар-Шэбэрэй аи... архите...

„МАНАЙ ҮЕЫН ХҮН" ГЭҺЭН КОНКУРСДО

БАДМЫН ЗҮРГЭ

Бадма Данзанович үглөөгүүр эртэхэн бодоод, гэрэйнгээ хэрэлсы дээрэһээ холо уруу хаймадан хараба. Хүбэн сагаан үүлэн урда хадын тээ дээхэнүүр саашалжа байһан шэнги үзэгдэнэ. Борбогорхон булжамуур хараһаар байтар дээшээ дэгдэн гараад, жэгтэй гоё утаһанһаа барилсаһан мэтэ арбагашаад, ирагуу гоё аялга хүгжэмөө хангюурдажа, тала дайдаяа шэмэглэн байна. Бүри үсэгэлдэр жэргэмэлэй ерэһые обеороогүй байһан аад, мүнөө харахадаа аргагүй баясан, хабарай сэлмэг агаараар сээжэ дүү-

Зэр зэмсэгүүдээ сүүмхэдээ хам-хум хээд, участок тээшээ яаралтайхан гэшхэлбэ. Санагын эгээл саада айлай газаа хүрэжэ ерэхэдэнь, гэрэй эзэн эхэнэр тодожо гараад:

— Бадма Данзанович, радиомнай үглөөнһөө нааша оройдоо дуугархаяа болишоод байна. Яаха болоо гээшэб,— гэнэ.

Бадма хүгшөөгэй урдаһаа хараадхиба. Гэртэ оруулагдаһан утаһыень газаа талаһаань, һүүлээрнь гэртэнь орожо шалгаба. Эбдэрһэн юумэн олдобогүй. Газаа гаража, бахананудай дээгүүр адаглан харахадань, проволоко таһарһан байба.

— Зүб даа. Багашуул таһалаа гээшэ,—гэжэ гүбэд гээд, тиишэ ошоо бэлэй. Гэдэргээ бусажа ерэхэдэнь, гэрэй эзэн эхэнэр һөөл хүхюутэй:

— Һайн даа, үнөөхи радиомнай дуугаржа эхилбэл — гэжэ хэлээд, баярые хүргэбэ.

Бадма Данзанович Бальжуровые Санагада мэдэхэгүй хүн гэжэ одоо байхагүй даа. Табадахи разрядай радиомонтер болотороо нилээд олон радио «амидыруулһан» байха. Тэрэ 18 жэл соо таһалгаряагүйгөөр түрэл нютагайнгаа хэлхеэ холбооe нарин нягтаар хангана. Зарим хүнүүд хэлхеэ холбооной удха шанарые даб дээрэ хүсэд һайнаар ойлгодоггүй ааб даа. Үнэн дээрээ хэлхеэ холбоон гээшэмнай газетэ, журнал, ном судар шэнги тон шухала зүйл ха юм. Ямар нэгэ тосхон һууринай радио, телефонгүй байгаа һаань, «ямар нюдэ балай, шэхэ дүлии газар гээшэб?» гэжэ гэмэрэлдэдэг гээшэ. Захааминай аймагай Санага тосхонһоо мүнөө ямаршье нютаг руу хонходоо һаа, хүршэ айлайхитайгаа хөөрэлдэжэ байһандал һонороор дуулдаха. Юундэб гэхэдэ, Санага тосхондо Бадма Данзанович шэнгеэр ажалдаа нарин нягтаар хандадаг хүнүүд хүдэлнэ бшуу. Тэрэ уран, гартаа дүйтэй хүн юм. Ямаршье юумэ нарин нягтаар, ябтаб байса хээдхихэ дуратай. Ушар тиимэһээ тэрээндэ даалгагдаһан 32 километртэ үргэлжэлһэн лининүүдынь хододоо бүрин бүтэн байдаг. Участогынь намагтай газарта тудалдаһан. Тиимэһээ линиеэ шалгаха, заһабарилха хэрэгтэнь ехэл һаад ушаруулдаг гээшэ. Хура борооной, үер уһанай болоходо, бахананудынь халтад гэхэдээ хэлтыгшэхээ һанадаг. Энэ үедэ һанаа амархан һуудаггүй: саг үргэлжэ хаража, хинажа байдаг. Тэрэнэй участок сагай уларилай ямаршье үедэ найдамтай, түгэс заһабарилагданхай байна ха юм.

1965—69 онуудта Эрхүү—Хяагта гэһэн хэлхеэ холбооной лини татагдаһан юм. Тиихэдэ Захааминай хэлхеэ холбооной цехэй начальник Ю. И. Абрамзон Бальжуровтай иигэжэ хөөрэлдөө һэн:

— Бадма Данзанович, Эрхүү—Хяагта гэһэн лини таталсаха болоод байнат. Ажалдаа дүй дүршэлтэй, журамтай хүнүүд тэндэ хэрэгтэй болоо.

— Ошохол болоо аабзаб,—гэжэ Бадма харюусаба.

— Үглөө, нүгөөдэр ябахат. Түхеэржэ, бэлэн болоод байгты,—гээд командировкын саарһа һарбайба.

Ажалша хүн бусадһаа үлүү суурхаха, баясхалан магтаалда хүртэхэеэ эрмэлзэдэггүй.

Б. Д. Бальжуров эндэ ерэһэнэй удаа монтёрнуудай бригадираар томилогдоо һэн. Бригададань элдэб шадабаритай хүнүүд байгаа ааб даа. Шираг мундуу хүбүүдэй тухагүй ажаллажа байхада, тэдээндэ юун гэжэ заахабши. Ажалайнгаа дүүрэмсээр хатуу харые бариха, хаарта наадаха дуратай хүбүүдые хайшан гэжэ журамтай болгохоб? Бадма Данзанович нэн түрүүн иимэ зорилго табиба. Зүб лэ гээшэ. Журамгүй газарта ямар амжалта туйлагдахаб даа! Тиимэһээ бригадынгаа ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, бригадын хүн бүхэнтэй хөөрэлдэхэ, хэжэ байһан ажалайнгаа шухала байһыень этигүүлхэ гэһэн зорилго бригадир урдаа табяа бэлэй. Захиралта, заналтаар журамтай болгохонь бэрхэшэг һэн. Нигэжэ журам сахюулжа шадахагүйгөө мэдэһэн бригадир бригадынгаа гэшүүдэй хэһэн хүдэлмэриин хэмжээе, шанар хараха, энээнһээ уламжалан салин хүлһыень гуримшуулаа һэн. Иимэ гуримтай болгохын тула өөрөө һайнаар, хододоо габшагайгаар ажаллаха хэрэгтэй. Иимэ шадабари мэргэжэл бригадир Бальжуровта хуу булта бии байгаа.

Бальжировай бригадын эрхим ажал тухай һураг суу таража эхилээ һэн. Петропавловка ЭТУС-ай конторо соохи «сахилгаан» хуудаһандашье энээн тухай бэшэгдээ гэһэн мэдээсэл бригадын гэшүүдые баярлуулаа.

Б. Д. Бальжуров хаанашье ябахадаа, ямаршье даабари дүүргэхэдээ үнэн сэхээр хандадаг юм. Тиимэл хадань участогай начальник Даба Цыденович Цыренов залуу монтернуудта хандажа: «Бальжуровһаа жэшээ абагты, ямараар ажалладагыень анхаралтайгаар хаража ябагты!» гэжэ хэлэһэн байха.

Бадма Данзанович баян дүй дүршэлөө залуушуулда дамжуулдаг. «Залуу монтернууд түрүүшээр олон юумэ ойлгоогүй ябана. Тэдэндэ заажа үгэхэ, һургаха хэрэгтэй гэжэ һананаб» гээд хөөрэлдэжэ һуухадаа, һанажа ябаһан юумэеэ сэхэ руунь хэлээ һэн.

Радиомонтер Б. Д. Бальжуров нэгэтэ Далахайн совхозой директортэ ороод:

— Далахайн эгээл холын фермэдэ малшад радио шагнанагүй. Тиишэ лини татахада болохо һэн,— гэжэ дурадхаба.

Директор урдаһаань дурагүйхэнөөр хаража: «Тэрэ фермэ хүрэтэр лини татаха мүнгэн совхоздо үгы» гэжэ харюусаа гэдэг.

Теэд Бадма Данзанович энэ хэрэгээ орхёогүй. Сомоной Соведэй депутат һэн тула холын фермэнүүдые радиотой болгохо тухай асуудал сесси дээрэ табижа, хэлэһэнээ хүсэндэнь хүргөө һэн.

Бадма Данзанович Бальжуров наймадахи табан жэлэй туршада ажалай амжалта туйлажа, коммунис ажалай ударник гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

Наймадахи табан жэлэй туршада иимэ ехэ амжалта туйлаһанайнь түлөө Совет гүрэн тэрэнэй ажалые үндэрөөр сэгнэжэ, Ленинэй орденоор шагнаһан.

Зүб гээшэ. Эрхим һайн ажалай үрэ дүн, эрмэлзэл оролдолго манай орондо үндэрөөр сэгнэгдэдэг ха юм.

С. ОЧИРОВ.

СОВЕТ ОРОН ДОТОРНАЙ

БАРИЛГЫН МАШИНАНУУДАЙ ЗАВОД

КИШИНЕВ. (ТАСС). Молдавиин ниислэл хотын Новые Чеканы гэжэ промышленна районд барилгын материалнуудай үйлэдбэриин технологическа түхеэрэлгэ заһабарилха томо завод ашаглалгада оробо. Энэнь түмэр-бетон зүйлнүүдые, үргэн панелеэр гэр баридаг заводуудай түхеэрэлгэнүүдые гаргаха, шулуу буталха машина, стандартна бэшэ түхеэрэлгэ мүн лэ бүтээн гаргаха юм.

Электровоз бүтээлгын Тбилисиин Новочеркасскын хоёр заводууд үнинэй хоорондоо нүхэсэнхэй юм. НЭВЗ-ын коллектив Грузиин электровоз баригшадта «ВЛ-8» локомотив бүтээлгые шудалхадань ехэ туһа хүргэһэн байна.

Мүнөө жэлдэ энэ хоёр предприятиин мэргэжэлтэд шэнэ аппаратура бэлэдхэлгэеэ оньһожоруулха гэжэ шиидэнхэй. Новочеркасскда «ПК» түхэлэй пневматическа контакторнууд бүтээгдэхэ байна, харин клапануудынь Тбилисидэ хэгдэхэ юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Новочеркасскын заводой ОТК-гай контролер Г. А. Шлехитова, слесарь К. Н. Артемов гэгшэд цех соо.

ТАСС-ай фотохронико.

100 МЯНГАДАХИ ГЕКТАР УҺАЛАГДАХАНЬ

САРАТОВ. (ТАСС-ай корр.). Саратовска областиин колхоз, совхозуудай 100 мянган гектар газар уһалагдадаг болобо гэжэ «Г л а в с р е д в олговодстройһоо» ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсэбэ.

Найман миллион гектар уһалагдадаг газартай Поволжидо таряа ехээр ургуулдаг томо районууд бии болгогдоно. Тэндэһээ жэлдээ 10-һаа 26 миллион хүрэтэр тонно таряа хуряажа абахаар хараална.

Ган гасууртай тэмсэл хэзээ хэзээнэйхиһээ үргэн ехээр ябуулагдана. 1971 оной урда, хэдэн арбаад жэлэй турша соо Саратовска Поволжидо оройдоо 60 гектар газар уһалагдадаг байгаа. Һүүлэй жэл хахадай туршада үшөө 40 мянган гектар газар уһалагдадаг болоо. 1972 оной дүүрэтэр эндэхи мелиораторнууд 60 мянган гектар газар ундалуулхаар хараална. Саратовска канал, Энгельсын, Приволжын, Балаковско, Духовницка хаалтанууд ба һубагууд тала газараар татагдажа байнхай. Түсэбтэ табан жэлэй дүүрэтэр эндэ 235 мянган гектар газар уһалагдадаг болохо.

ГЕОЛОГУУДАЙ ГЛОБУС

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС-ай корр.). Ленинградтахи эрдэм-шэнжэлгын бүхэсоюзна геологическа институтда бэлдэгдэһэн геологическа тон шухаг глобус бүхы дэлхэйн газарай хүрьһэнэй бүридэлые нэгэн доро тухайлан тодорхойлходо туһалха юм.

Хабтагар картадал адляар гансал материгэй бэшэ, мүн гадаада болон дотоодо далайнуудай, хадын хүрьһэ, шоройн бүридэл тэрэнэй хэзээ, хаанаһаа бии бэлоһые 85 сантиметр диаметрэй глобус харуулна. Дэлхэйн геологидо иимэ согсолон ниитэлмэл картографическа хэрэгсэл мүнөө хүрэтэр хэблэгдэжэ гараагүй юм.

АВТОМАТ ЛИНИНҮҮД ХҮДЭЛНЭ

БАРНАУЛ. (ТАСС). Алтайн мотоорно заводто 300-дахи автомат лини ашаглагдажа эхилээ. Тракторай дизелиин хэрэгсэлнүүд жэбэ жонхоһоо, шорой тооһонһоо хамгаалха пленкоор хушагдана.

Алтайн мотоорно завод — хизаар доторхи эгээл һайнаар оньһожоруулагдаһан предприяти. Мотоорой гол хэрэгсэлнүүд автомат, поточно лининүүдээр бэлдэгдэнэ. Двигательнүүд табан конвейерээр хабсаргагдадаг байна.

ҺАЛБАРИ СООГОО ЭГЭЭН ТОМО

КУРСК. (ТАСС). 62 метр үндэр башни хотын урда захада бодхоогдобо. Энэнь — Курскдахи солодые (һалбари соогоо эгээн томо) заводой корпусуудай нэгэн болоно. Эдеэ-хоолой, пивэ нэрэдэг үйлэдбэридэ шухала түүхэй эд болохо 20 мянган тонно шахуу солодо жэл соо үйлэдбэрилэн гаргаха хүсэтэй барилга ашаглалгада оробо. Үнэндөө энэнь автомат завод болоно: бүхы хүдэлмэринь — түүхэй эд (ешмээнэй ороохо) буулгалгаһаа эхилээд, бэлэн болоһон продукци вагонуудта тээлгэ хүрэтэрөө — оньһон аргаар бүтээгдэнэ.

РОСТОВСКО ОБЛАСТЬ. Эндэхи Целинскэ элеваторта мүнөө жэлэй шэнэ ургасын тарян орожо байнхай. Таһалгаряагүй хура бороогой орожо байгаашье һаа, аймагай ажахынууд үдэр бүри хэдэн мянган тонно оросоһо тушаана. Гансахан июль һарада тус элеватор 115 мянган тонноһоо бага бэшэ таряа абаха байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ажахынуудһаа ерэһэн тарятай машинанууд элеватор дээрэ.

ТАСС-ай фотохронико.

Улаан-Үдын аймагай Доодо-Ивалгын найман жэлэй һургуулиин дэргэдэхи уран зохёолой «Сэлэнгын урасхал» гэжэ нэгэдэл манда айлшаар бууба.

Танилсагты, эдар уншагшад.

ХОНХО

№ 30

Имэ нэрэтэй, уран зохёолой гар бэшэмэл журнал Улаан-Үдын аймагай Доодо-Ивалгын найман жэлэй һургуулида хэблэгдэнэ. Бүхы дээрээ 17 номер гараһан. Гадна «Сэлэнгэ» гэжэ ханын һонин гаргагдадаг. Журналайшье, һонинойшье хуудаһанда хүүгэдэй шүлэгүүд, тэдэнэй суглуулһан таабари, оньһон үгэнүүд толилгагдадаг байха юм.

Хүүгэдэй уран зохёолой нэгэдэлэй хүдэлмэриие буряад хэлэнэй багша Цыпилма Бальжинимаевна Бальжинимаева олон жэлдэ хүтэлбэрилнэ.

«СЭЛЭНГЫН УРАСХАЛ» ТУХАЙ

— Буряад хэлэнэй хэшээл үсөөн. Буряад хэлэнэй, уран зохёолой асуудал программа соо олта багтадаггүй. Тиимэһээ хэшээлһээ гадуур ябагдадаг хүдэлмэриин удха шанар сэгнэшэгүй ехэ. Үгын амта танюулжа хүүгэдые һургаха гээшэ илангаяа хэрэгтэй,— гэжэ Ц. Б. Бальжинимаева хөөрэдэг.

Үгын амта танюулжа һургаха... Программын хилэ бү алдагдаг гээд ябангүй, «үгын амта танюулхын» тула иигэжэл оролдожо ябадаг багшанарай ажал нилээн урагшатай байдаг хаш. Юуб гэхэдэ, уран зохёолой кружок эмхидхэжэ, эдиршүүлэй бэшэһэн шүлэг шэнжэлжэ, элдэб рассказ бэшүүлжэ һургахыень хэншье баадхагүй бшуу, тиимэ хүдэлмэри тэдэнэр өөһэдынгөө һайн дураар хэнэ. «Сэлэнгын урасхал» гэжэ гар бэшэмэл журналай олон номер иража һуухадаа, иимэ бодолдо абтаа һэм. Журналай хуудаһан бүхэндэ эдиршүүлэй бэшэһэн шүлэг, түүхэл, наһажаал зонһоо бэшэжэ абаһан зүйлнүүд уншагдана.

Жэшээнь, «Добынгоо модон сэргэндэ» гэжэ урданай дуун угаа һонин:

Добынгоо модон сэргэндэ
Дошхон лэ бором сойлгондоо.
Долооной сүниин хүйтэндэ
Дохинон шэшэрэн байнал даа.
Домбуутайхан арзаяа
Дундалан суужа хайрлыта.
Дуралсан нүхэр байхадаа,
Олоной дунда танюусатай...

Энэ дуунай үгэнүүдые уншахалаар, урданай буряад ешэгы гэр һанаанда ороно. Сагаан һарын урда моридоо заһадаг, һойдог заншал, домботой архи аягалжа байһан залуу бэриин шарай нюдэндэ харагдахадал гэхэ юм. Хуушанай дуун, таабари, оньһон үгэнүүд этнографиин удха шанартай гээшэ бэзэ.

Үгын амта танюулха талаар—таабариин, оньһон үгын үүргэ угаа ехэ.

Ой соо орбонтой,
Орбон соогоо уятаритай.

Энэ юун бэ? Таабари. Юун тухайб? Эшээнэй баабгай тухай. Ямар уранаар, оньһыень, оньһыень оложо хэлэһэн таабариб даа?! Үгышье һаа, иимэ таабари хаража үзөө.

Урдаһаа ерэһэн айлшан
Ураг тараг хэшэгтэй,
Хойноһоо ерэһэн айлшан
Хони, хурьган хэшэгтэй.

Энэ таабариин тайлбари — хабар намар хоёр. Анхарна гүт: урдаһаа ерэһэн айлшан — хабар, харин хойноһоо ерэгшэнь — намар. Байгаалиин хуулида һөөлөөр зохилдуулһан таабари бэшэ гү, эдир уншагшад?..

Сэсэншье һаа, һургуули
хэрэгтэй,
Сэбэршье һаа, хубсаһан
хэрэгтэй.

Энэ оньһон үгын удхые хэншье буруушаахагүй. Юуб гэхэдэ, яаха аргагүй зүбөөр хэлэгдэһэн ха юм. Теэд оньһон үгэ гээшэмнай арад зоной тунгалаг ухаан сооһоо мүндэлдэг ха юм даа.

Аман зохёолой эдэ зүйлнүүдые «Сэлэнгын урасхал» гэжэ журналай хуудаһануудһаа буулгажа абаа һэм.

Саашань эдир бэшэгшэдэй шүлэгүүдээр һонирхоё. Мүнөө жэлдэ 5-дахи класс дүүргэһэн Дымбрынова Наташын «Тоншуул» гэжэ шүлэг «Сэлэнгын урасхалай» 13-дахи номер соо толилогдоо.

Эреэн маряан хүзүүтэй
Эреэн соохор шубуун
Тос-тос тоншодог
Тоншуул гэжэ нэрэтэй.

Дүрбэн мүртэй энээхэн шүлэг яһала зохидоор бэшэгдэһэн. Нэрлэгдэһэн журналай хуудаһанда Саша Ринчинов, Даба-Цырен Гомбоев, Рая Дабаева, Лариса Цыдыпова, Наташа Гимниндармаева гэгшэд шүлэгүүдээ толилуулһан байна. Тэдэнэр ехэнхидээ байгаали тухай шүлэгүүдые бэшэнэ. Хараһан лэ юумэеэ толгой холбуулаад бэшэхэдэ шүлэг шэнги болоод байхал юм бэзэ. Зүгөөр поэзиин шэнжэ үгы. Гоё зэргэсүүлгэ, һайхан элирхэйлэгшэдые хэрэглэхэдэ, ёһотой поэзиин амисхалтай шүлэг болодог. Жэшээнь:

Аадар бороо
Аргагүй ехээр адхаржа,
Тэнгэри дуугараад,
Тэндэ, эндэ сахилгаална, —

гэжэ бэшэнхаар, иигэжэ зураглаа һаа, һураггүй дээрэ гэжэ һанагдана:

Оройгоороо, хаягаараа
бүрхэшөөд,
Огторгой уургайгаар
лужаганан,
Галзуу дайсадаа сохиһондол,
Гал һэлмээ зургашуулаа.

Ябашье бэшэжэл байгты гэжэ үхибүүдтэ хэлээл даа. Бэшэжэл байхадаа, хүнэй гар нугардаг гэлсэгшэ. Имагтал гар нугарха бэшэ, мүн гуурһан хурса болодог. Бэшээшын гуурһан элэхэ бүреэ хурса болодог юм гэжэ нэмэе. Мүн бодол хурдан болохо. Олоор ном уншахадаа, баһал бодол хурдан болодог, ухаан баяжадаг.

Үхибүүдэйнгээ бодол баяжуулхын тула Ц. Б. Бальжинимаева яһала оролдодог. Имагтал программа соо заагдаһан зохёолнуудые үзэлгөөр хизаарлангүй, хэшээлдээ гү, али кружогтоо шэнэ номуудтай шабинараа ходо танилсуулжа байдаг.

1972 оной хабар буряад уран зохёолой, искусствын асуудалаар һурагшадай республиканска олимпиадын болоходо, Доодо-Ивалгын 8 жэлэй һургуулиин һурагшад дунда һургуулиин ахамад классуудта һурадагуудтай ана-мана тэмсэжэ гараад, тусхай дипломоор шагнагдаа һэн. Доодо-Ивалгын һургуулиин уран зохёолой нэгэдэл иимээр лэ саашадаа ажалаа үргэлжэлүүлжэ, «Сэлэнгын урасхалые» бүри һонин болгохо бэзэ гэжэ найдамаар.

Ц. ДОНДОГОЙ.

Даба-Цырен **ГОМБОЕВ**,

6-дахи классай һурагша.

ХАРААСГАЙ

Алтан шара үбсүүтэй,
Агаарта угаа шуран,
Эрбээхэй шумуул
эрьюулэн,
Энээгүүр тэрээгүүр
ниидэдэг,
Улаахан үбсүүтэй
хараасгай.
Шабар үбһэ суглуулжа,
Шабараар гэрээ
дархалдаг,
Шабжан хурса дуутай
Аляа шарахан хараасгай
Айлшаар мандаа ерэнхэй.

Рая **ДАБАЕВА**,

6-дахи классай һурагша.

СЭЛЭНГЭ

Тунгалаг һайхан уһатай,
Түргэн бушуу урасхалтай,
Сэнхир ногоон тохойтой
Сэлгеэн һайхан
Сэлэнгэмни
Сэжэ зүрхыем баясуулна.

СЭСЭГҮҮД

Улаан, сагаан сэсэгүүд
Уужам талаар ургажа,
Уяхан зүрхыем баясуулна.
Басагад олооро хүхилдэн,
Баян таладаа гаража,
Балжин-гарма сэсэгүүдһээ
Баглаа болгон эмхилээд,
Багшадаа бэлэг
барихамнай!

УРДАНАЙ ДУУНУУД

«Урданай дуушан Цэндээ Гармаевна **ЖАМБАЛОВА** 79 настай, Дээдэ-Ивалгада түрэһэн. Мүнөө Доодо-Ивалгада ажаһуудаг. Толиин, Даримын, Дабаагай һамай—Цэндээ Гармаевна бэеэр набтар, туранхайхан аад, сарюун хүнгэн хүдөө, һайн һайхан сэдьхэлтэй. Тэрэ хүгшэн хүлөө хүнгөөр гэртэхи, газаахи ажалаа бултыень хэжэ ябадаг. Тэрэнэй бидэндэ дуулажа үгэһэн дууень эндэ оруулаабди»,— гэжэ «Сэлэнгын урасхал» гэһэн журнал соогоо үхибүүд бэшэһэн байна.

ЭНГИДЭЙ

Үргэн сагаан Энгидэй
Үеэр дүүрэн зангаараа.
Үелсэн нүхэд байбашье,
Үетэнэй дунда танюусатай.
Һубтагай сагаан Энгидэй
Һамагаараа дүүрэн зангаараа.
Һамилсан нүхэд байбашье,
Һамагай дунда танюусатай.

ҮДЭ

Ушхан тохойтой Үдэмнай
Ушарайнгаа сэрюухтэй
нютаг лэ.
Уһагаа гаталсан моримнай
Ушалзан шэмшэрхэнь
хайратай юм.

БАСАГАНАЙ ДУУН

Болдог дээрээ гарахадам,
Ботогон тэмээм газарша.
Бодолон саашань харахадам,
Борохон зүрхэм уйдхартай.
Бусажал хойшоо харахадам
Будархан нюдэм газарша.
Баахан зээрдэ гүйтүүжэ,
Баабайн газаа тогтуужа,
Басаган бэем зобуужа,
Нэгэн сагтаа жаргуужа.
Байшан гэрэй түшэлгэ —
Бахана тооно хоёр.
Басаган хүнэй түшэлгэ —
Эжы аба хоёр.

Тамара **БАДМАЖАПОВА**,

8-дахи классай һурагша.

МИНИИ ҺАНААН

Оёоргүй хүхэ тэнгэридэ
Одо мүшэд ялалзана.
Олонойнь тэдэнэй нэгэндэ
Ошожо, хаража ерээ һаа...
Замбуулинай онгосодо һуугаад,
Залан урагшаа тамархаб.
Һарада, Марсда хүрөөд,
Газарай мэндые хүргэхэб.
Хаанашье байгаад харахадам,
Халюунхан дэлхэймни гоёл!
Долоон үбгэдтэшье хүрөө һаам,
Минин зондо дүтэл.

УЛААЛЗАЙ

Зургаахан улаахан дэльбэтэй
Зулгыхан улаалзай ургана,
Арюухан дайдаяа гоёон
Аажамхан таладаа һалбарна.
Һэбшээхэн һалхинай болоходо,
Һэргэһэн мэтэ тэрэмни
Улаахан гоё дэльбээрээ
Угтан намда дохино.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Доодо-Ивалгын найман жэлэй һургуулиин 7-дохи классай һурагша Валя Ринчинова, РСФСР-эй һургуулиин габьята багша Ц. Б. Бальжинимаева, наймадахи классай һурагша Тамара Бадмажапова, 6-дахи классай һурагша Тамара Ринчинова гэгшэд ээлжээтэ түсэбөө зүбшэжэ байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

НАЙРУУЛГАНУУД

МИНИИ НЮТАГ

Би Доодо-Ивалгада түрөө һэм. Багаһаа хойшо Ивалгын үргэн талаар наадаха сэнгэхэ дуратай бэлэйб. Доодо-Ивалгын һургуулида һурадагби. Минии нютаг ехэ гоё.

Тала дайдаяа харахада, хадын наагуур зэрэлгээтэн, ая гангын хангалаар анхилдаг.

Зундаа талаар дүүрэн мал бэлшэжэ, малшан һайхан дуугаа дуулана.

Нажарай сагта харан гэһээш, холын хадын оройнуудта саһан сайжа байха. Теэд үхибүүд Сэлэнгын эрьедэ ошожо наададаг, шунгадаг, сэнгэдэг. Зариманиинь загаһа хахуулидажа һууха. Басагад сэсэг, улаалзай түүхэ. Огторгойдо жэргэмэл гоё дуугаа дуулажа байгаад жэргэхэ.

Нютагай тарялан, фермэнүүд дээгүүр халуун ажалай хаһа хэзээшье замхадаггүй. Һургуулиингаа тарахада һурагшад ехэшүүлдэ туһалдаг.

Нютагни баян даа. Ой тайгада сэнтэй арһата ангууд элбэг. Ашагта малтамалшье байха. Нютагтам жэлэй дүрбэн саг бэе бэеэ һэлгэжэл байдаг. Хэшэгтэ намарые саһата үбэл һэлгэхэ. Үбэлэй үнгэрхэдэ, намаа набшата хабар ерэхэ. Удаань жэмэстэ нажар болохо.

Доодо-Ивалга — минии түрэһэн нютаг. Эхэ оромни эндэһээ эхитэй!..

ХАБАР ЕРЭБЭ

Хүйтэн үбэл дүүрэжэ, дулаан хабарнай ерэбэл даа. Үбэлэй һүүлшын үдэрнүүд урда жэлнүүдэйхидэ орходоо хүйтэншэг байгаа.

Мүнөө дулаахан үдэрнүүд һубарина. Заримдаа хүйтэрнэшье.

Саһан хайлажа, газар харлашоо. Һайрамай уһан харьялжа, бишыхан горхонууд урдаа һэн. Хэзээ ногоон ургахаб?

Хүнүүд үбэлэйнгөө даггдагар хубсаһа тайлажа, хүнгэн хубсаһандаа оронхой.

Үглөөгүүрнь һургуулидаа ошоходо, уһан хүрэшэнхэй байна. Харин үдэртөө үйлсэ, харгы хуу шабар, уһан болошоод байдаг.

Эшээнэй амитад эртээнһээ гараа гэлсэнэ. Багахан гол горход мүльһэнһөө һалажа шууяса урдахань. Һаяар түрүүшын шубууд ниидэжэ ерэхэ.

Үхибүүд газаагуур хүхюутэйгээр сэнгэн наадана д. Эндэ тэндэ ургынууд бултагашалдана. Шубууд дуугаа гоё гоёор дуулана д. Турлаагуудшье хүхюугээр хаагалнад.

Бидэ хабарайнгаа амаралтые һайнаар үнгэргөөд, һургуулидаа ерэжэ хабар тухай найруулга бэшээ һэмди. Хабар тухай хэдышье найруулга бэшэхээр.

Доодо-Ивалгадамнай дулаахан хабар ерэбэл даа.

Галина **ДЫМБРЫНОВА**,
6-дахи классай һурагша.

Хоца Намсараевай «Хото хүдөөгэй хоёр бэрхэшүүл» гэһэн басниин удхаар Доодо-Ивалгын найман жэлэй һургуулиин 6-дахи классай һурагша **РИНЧИНОВ** Молот гэгшэ зураг зуража туршаһан байха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хулпаа Тархаан хоёрой уулзалга.

ОНЬҺОН ҮГЭНҮҮД

«Минин һамай (Ивалгын, Сэлэнгын буряадууд эсэгынгээ эхые тиигэжэ нэрлэдэг юм. — Ред.)—**БАДМАЖАПОВА Хандажаб** 1907 ондо түрөө,—гэжэ 8-дахи классай һурагша Тамара Бадмажапова оньһон үгэнүүдэй тусхай альбом соо бэшэнэ. — Залуудаа колхоздо хүдэлдэг байгаа. Табитайдаа пенсидэ гараа. Найман ашанартай. Ашанарайнь нэгэн — биб. Хүгшэн эжыһээ бэшэжэ абаһан таабари, оньһон үгэнүүдые энэ альбом соо оруулбаб.»

Үүлэтэй нажар
Үбһэндэ һайн,
Наратай үдэр
Намарта һайн.

Ургаһан тарян урматай,
Удаатангүй хуряахаяа мэдэ.
Үнэн юумэн үнэтэй,
Худал юумэ хоротой.

Арга мэхэ гээшэ
Алинда харша.
Һургуулигүй хүн
Һохорһоо доро.

Хүнэй хэлэн хоротой,
Хүдэрииин мяхан заартай.
Хүниинень хэлэһээрнь баридаг,
Үхэрые эбэрһээнь баридаг.

Хүнэй хүүрээр бү хэлэ,
Хүдэриин нүхөөр бү шагаа.
Үнэн юумэ уһандашье
шэнгэдэггүй,
галдашье шатадаггүй.

Өөрынгөө муую
Үнэхөөрөөшье мэдэхэгүй,
Хүнэй муую
Хүрэһөөр лэ мэдэхэ.

ТААБАРИНУУД

Монсогор хүүхэн
Мориһоо хурдан.
(Нюдэн).
Нүхэн соо
Нүгэлтэй шүдхэр.
(Буугай һомон).
Тэнгэриин басагад
Түмэр мохи жажалба.
(Морин, хазаар).
Холоһоо харахада,
Нэгэн байдаг,
Ойроһоо харахада,
Мянган болодог.
(Мориной һүүл).
Бээлэй бэлшээ,
Бэрбэл һахяа,
Заадай зарлаа,
Заа ноён гэтээ.
(Хонин, эзэн,
ямаан, шоно).
Хоёр лама наншалдаба.
(Альга ташалга).
Шулуун хормойтой,
Шэл нюдэтэй,
Шэрэм хоолойтой,
Түмэр малгайтай.
(Байшан гэр).
Улаан галда дүрэдэггүй,
Урадхал уһанда
шэнгэдэггүй.
(Мүльһэн).
Хэбтэжэ-хэбтэжэ,
Гол руу гүйшэбэ.
(Саһанай хайлаха).
Талын дунда тэбхээнсэг.
(Худаг).
Ан бэетэй,
Адууһан нэрэтэй.
(Алаг дааган).
Нобшо дуутай,
Ногоон толгойтой.
(Һоно).
Гургалдай гус гэбэ,
Гурбан хирээ даб гэбэ.
(Нюһа нинхэ).
Бухань мүргэдэг,
Хорёонь бүмбэгэр.
(Сай нюдэхэ).
Сабшахада,
зомгоол гарадаггүй,
Хазахада,
шуһан гарадаггүй.
(Һүүдэр).
Абань ябая гэнэ,
Хүбүүниинь байя гэнэ,
Басаганиинь
хэбтэе гэнэ.
(Уһан, модон, шулуун).
Мүнсэгэрхэн аад,
Мүнгэ тоолохын аргагүй.
(Тархи).
Мүр мүрөө мүшхэлсөө,
Мүнгэн бугааг хаялсаа.
(Тэргын мөөр).
Хонин бэшэ аад,
Хоёр шэхэнниинь хуба юм,
Үхэр бэшэ аад,
Үүдэн шүдэнниинь анхархай
юм.
(Шандаган).
Хоёр тархитай,
Зургаан хүлтэй,
Нэгэ һүүлтэй.
(Моридо мордоод ябаха).
Абдар соо
Арбан сабшуур,
Хорёо соо
Хорин сабшуур.
(Шүдэн).
Ёһотын эбэртэ
Ёндон гадаһан.
(Зула).
Газарта унаал һаа,
Һаядаа бодохогүйб.
(Бороо).
Стол дээрэ
табишагүй эдеэн,
халбагаар удхажа
болохогүй эдеэн.
(Хүхэнэй һүн).
Далайн хүлһэн үегүй,
Дайдын нохой дуугүй.
(Үһэн).
Талын адуун
Турьяа-нэрьеэ,
Тарзагар азарга
Байн-байн жороолоо.
(Үбһэнэй, машинаар үбһэ
сабшалга, тармалга).
Хара хадын үбэртэ
Хара эреэн могой,
Халдажа баригша
Хара халтар нохой.
(Сог, хабшуур).
Эндэ хэбтэһэн зомгоол
Эрхүү хүрэтэр ниндэбэ.
(Бэшэг).
Ой соо орбонтой,
Орбон соогоо унтаритай.
(Баабгай).
Урдаһаа ерэһэн айлшан
Ураг тараг хэшэгтэй,
Хойноһоо ерэһэн айлшан
Хони, хурьган хэшэгтэй.
(Хабар намар хоёр).

БАЯНАЙ БАСАГАНАЙ ГЭЭҺЭН БЭҺЭЛИГ

ОНТОХОН

Урдын урда сагта үбгэн хүгшэн хоёр ажаһуудаг байгаа. Тэдэнэртэ эдихэ эдеэн байгаагүй. Тэрэ хүгшэдэй баруун тээнь баянтан һуудаг һэн. Эдихэ эдеэнэйнгээ үгы байхада, һамганиинь:

— Баянай газаагуур хаража, нэгэ эдихэ юумэ оложо асархаа яанаш? — гэбэ. Тиигээд үбгэниинь баянай газаагуур эдеэ хоол бэдэржэ ябахадаа, нэгэ тогоотой топо оложорхибо. Тиигээд гэртээ ерэжэ, һамгандаа харуулба. Тиихэдэнь һамганиинь:

— Эрэ хүн гээшэ иимэл юм даа, Эдеэ хоолоо бэдэржэ асардаг,— гэбэ. Тиигээд үбгэниинь үглөөдэрынь морёо хүллөөд, шара нохойгоо дахуулаад, ойдо агнахаа ошобо. Ой соо ошоод байхадаа, зумбараанай гүйжэ ябахые хараба. Теэд тэрэнние бариха гээд, нэгэ нүхэндэнь малгайгаа хаяад, нүгөө нүхэндэнь өөрөө ошобо.

Тэрэ зумбарааниинь малгайень абаад, гүйжэ арилшаба. Үбгэн морёо нохойтоёо уяжархиһан байгаа. Нохойнь зумбараае намнахадаа, морёо абалсаад ябашоо. Тиигэжэ үбгэн малгайшьегүй, моришьегүй, нохойшьегүй болошоо.

Үбгэн гэртээ бусахадаа, баянайнгаа үбһэн соо ороод, хоргодошобо. Тэрэ үедэ баянай басаган газаа гарахадаа, алтан бэһэлигээ унагаажархиба. Тэрэ үбгэн тэрэнние харажал байгаа. Баянай басаган гэртээ оробо.

Үнеэн ерээл, үнөөхи бэһэлиг дээрэнь шабааһал жархиба. Баянай зарсанар үнеэнэй шабааһаар хашаа гаа шабахадаа, тэрэ бэһэлигтэй шабааһа абаашажа няалсаба.

Хойто үглөөгүүрнь үнеэдээ хооллуулхадаа, баянай зарсанар үбгэнние обёорбод.

— Ши хэн гээшэбши? — гэжэ тэдэнэр асууба.

— Би мэдэлшэб, — гэжэ үбгэн харюусаба. Зарсанар баян эзэндээ ошожо дуулгаба. Баяниинь үбгэнние гэртээ урижа оруулаад, мяха шанажа хүндэлбэ. Эдеэлээд, үбгэн һуняаһан бэеэрээ:

— Намда табан ондоо бүд асарагты. Үшөө гахайн тархи,— гэжэ хэлэбэ. Баянай зарсанар захиһан юумыень үбгэндэ асарба. Тэрэ үбгэн хашаа шабаһан газарта ошожо баянай басаганай гээһэн бэһэлиг оложо, эзэндэнь бусааба. Бэһэлигээ гээһэндээ уй гашуудалда орожо үбдэшэһэн басаган ехээр баярлаба.

Баяншье басаганайнгаа түлөө баясаба. Тиигээд үбгэндэ шара нохойень, сагаан мориень, хара малгайень, үшөө далан мори үгөө.

7-дохи классай һурагша Валя РИНЧИНОВА өөрынгөө хүгшэн эжыһээ — РИНЧИНОВА Хандажабһаа бэшэжэ абаа юм.

ДАХИНАА БИРАГДАБАГҮЙ

Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонодо СССР-эй «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг футболистнуудай дунда ээлжээтэ—арбэ юhэдэхи наадан, үнгэрэгшэ субботын үдэр үнгэргэгдэбэ. Энэ үдэр манай «Сэлэнгэ» команда Хабаровскын СКА командатай өөрынгөө стадион дээрэ наадаhан байна. Хэнэйшье мэдэhээр дурсагдагша хоёр командын футболистнууд энэ жэлэйнгээ уулзалгануудые бирагүйгөөр үнгэргэжэ, мүрысөөнэй таблицада hүүлшын hууринуудые эзэлжэ ябана. Иленгаяа эндэ «Сэлэнгэ командын байдал бүришье муу гээшэ. Эдэнэр Хабаровскын футболистнуудта айлшалхадаа, талмайн эзэдтэ 2:0 тоотойгоор шүүгдэжэ ерээ hааб даа.

Субботын үдэшэлэн стадиондо сугларагшад «Сэлэнгэ» команда харюугаа абаха бэзэ гэжэ найдаhан, хүлеэhэншье байгаа. Харин энэ уулзалгаяа «Сэлэнгэ» команда буруу hөөргөө бирагүйгөөр үнгэргэжэ, футболдо дуратайшуулай дурыень яhалашье гутааhан байна.

Наадаhай hаял эхилээд ябатар айлшадай футболистнууд бүмбэгэ абамсаараа урагшаа гаража, «Сэлэнгын» хамгаалагшадые тугшаруулха, мэгдэхээхэ юм. Эндэ айлшадай добтологшод Юрий Старков. Юрий Юткин, СССР-эй спортын мастер Михаил Васев болон бусад эмхи гуримтайгаар наада эмхидхэжэ оробод. Наадаhай эхилhээр наймахан минутын үнгэрөөд бйхада «Сэлэнгын» вратарь Борис Чижиков ворота руугаа алдаhан бүмбэгэеэ гаргаха баатай болоно. Нэтэрүү, солбонооршье добтолhон Михаил Васев манай хамгаалагшадые шадамар бэрхээр мэхэлжэ гархатайгаа зэргэ, тоо нээжэрхиhэн байгаа.

Ворота руугаа бүмбэгэ алдаhан «Сэлэнгын» футболистнууд харюугай бүмбэгэ сохихоор яhала оролдолго гаргана. Зүгөөр айлшадай вратарь, СССР-эй спортын мастер Геннадий Демьяченко «Сэлэнгэ» командын добтологшодые воротадаа дүтэшье оруулнагүй.

Наадаhай хоёрдохи хахадай эхилхэдэ манай футболистнууд добтолhоор добтолжо мэдэбэ. Нэгэ тиимэ добтолгодо оролhон Анатолий Михнов айлшадай вратарин урдаhаа гансаараа гарабашье, бирабагүй. Тиигэhээршье байтар айлшадай хамгаалагшад ээлжээтэ добтолгын болоходо буруугаар наадажа, ялада hууна. Манай добтологшод тэрэнииеньшье сохижо, тоошье нээгдэбэ. Эндэ манай хамгаалагша Алексей Кизеев талмай руу сохигдоhон бүмбэгэ эршэтэйхэнээр гэдэргэнь сохижорхиходоо, тоо нээhэн. Удаань хэдэн удаа hайн добтолго эмхидхэhэн хоёр командын футболистнууд тоо нээнгүй, уулзалгаяа түгэсхэбэ.

Ээлжээтэ — хоёрдохи хахадай hүүлшын наадан июлиин 26-да, манай стадион дээрэ үнгэргэгдэхэ. Айлшаар мүрысөөнэй таблицада түрүү hууринуудай нэгые эзэлжэ ябаhан Благовещенскын «Амур» команда ерэхэ болонхой.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.



Стокгольмдо болоhон хүнгэн атлетикээр уласхоорондын мүрысөөндэ совет спортсмен Янис Лусис 93 метр 80 сантиметртэ копьё шэдэжэ, дэлхэйн шэнэ рекорд туйлаба.

Лусис Финляндиин спортсмен Киннуненэй 1969 ондо харуулhан рекордые аяар 1 метр 10 сантиметрээр үлүүлhэн байна. **ТАСС-ай фотохронико.**

Фишер эрхимлэбэ

РЕЙКЬЯВИК, июлиин 23. (ТАСС). Шатараар дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө эхилhэн наадаhай зургаадахи уулзалга Спасский Фишер хоёрой хоорондо үнгэргэгдэбэ. Эндэ 41-дэхи ябадалдаа Фишер шүүhэн байна. Тиигэжэ наадаhай тоо 3,5:2,5 боложо, Фишер түрүүлбэ.

* ———

БАЙГАЛ ДАЛАЙН ЭРЬЕЭР

Байгша ондо үнгэргэгдэhэн «Зарница-72» наадаhда шалгарhан Үнэгэтэйн дунда hургуулиин (Загарай) hурагшад Байгал далайн эрьедэ амархаяа ошобо.

Үнгэрhэн hуралсалай жэлдэ түрэл ажахыдаа хүдэлмэрилжэ, олоhон мүнгөөрөө тэдэнэр онгосын хсёр мотоор худалдажа абаhан байгаа. Тэдэ мотоорынь үхибүүдтэ мүнөө ехэ туhатай байба. hурагшад хурдан онгосодоо hуугаад, Байгалай эрьеэр оршодог Гремячинск, Горячинск, Турка, Исток гэжэ үзэсхэлэн гоё газарнуудаар ябахаар хараална.

Үнэгэтэйн дунда hургуулиин hурагшадай Байгалай эрьедэ амаралга, аяншалалга 25 үдэр соо үргэлжэлхэ юм.

Ю. ГУТОРОВ.



«Трибунал» гэжэ зүжэгөөр Москвада Белоруссиин Янко Купалын нэрэмжэтэ академическа театр гастролёо эхилбэ. Зүжэг табигшань В. Раевский, уран зураашань—БССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша А. Григорьянц, композиторынь—С. Кортес.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зүжэгhөө сценэ.

ТАСС-ай фотохронико.

Уласхоорондын шэнжэлэл

ВЬЕТНАМ АРАДТАЙ hАНАЛАА НЭГЭДЭЛГЭ

hүүлэй үедэ Америкын сэрэгэйхид вьетнам арадта эсэргүү дээрмэдэхы зэрлиг дайгаа эрид hүжэрөөhэн байна. Вьетнамда США-гай хэhэн гэмтэ ябадалнуудые мүрдэхэ комиссиин мэдээнэй ёhоор, апрель hара соо ДРВ-гэй газар дайда дээгүүр Америкын авиаци 1.200 дахин самолёдоор ниидээ hаа, имагтал июлиин түрүүшын хахадай турша соо 1.370 дахин самолёдоор ниидэhэн байха юм. США-гай агаарай сэрэгэй хүсэнүүд энэ оронoй нүхэ hүбэ болошоhон газар дээрэ үдэр бүри 5—7 мянган тонно бомбо хаяна. Үхэлтэ энэ ашаанай ехэнхи хубинь вьетнам патриодуудай сүлөөлhэн районуудта хаягдадаг байха юм.

Сайгоной хүлhэншэдэй үмхиржэ hалаhан засаг түрые абархын тулада, вьетнам арадай баатарлиг эсэргүүсэлтые дарахын тулада, Пентагон дай хэхэ эгээл зэрлиг муухай арга методуудые хэрэглэнэ.

Тэрэ хадаа шарикова ба фугасна бомбонуудтай контейнернүүдые хэрэглэхэhээ эхилээд, «метеорологическа» гү, али «геофизическэ» дай гэдэгые hүжэрөөжэ байна. Ондоогоор хэлэбэл, али бүхы амиды юумэндэ эсэргүү дан хэнэ бшуу.

ДРВ-гэй уhанай хаалта болон эрьеын бэхилэлтэнүүдые Америкын самолёдуудай саг үргэлжэ бомбодожо байhан ушар туйлай ехэ аюултай юм. Эдэ хаалта, бэхилэлтэнүүдые hандаргаад байбалнь, 15 миллион хүнүүдэй ажаhуудаг үргэн уужам газар дайдын улад зондо үхэлэй аюул тохёолдожо болохо байна.

Нигэжэ байхадань, хэблэлэй асуудалаар Сагаан байшангай түлөөлэгшэ Р. Зиглерэй хэлэhэн үгэнүүд зэбүүрхэмээр дуулдаха юм. Уhанай хаалта ба эрьеын бэхилэлтэнүүдые Америкын самолёдуудай бомбодохогүйнь тула, президент Никсон хэдэн hарын урда тээ тодорхой хэмжээнүүдые абаа гэжэ hая болоhон пресс-конференци дээрэ тэрэ мэдүүлээ. США-гай правительствын хуулита түлөөлэгшэдэй хэhэн имэрхүү мэдүүлгэнүүдые америкынхид өөhэдөөшье буруушаадаг болонхой. Жэшээлхэдэ, «Вашингтон пост» газетын шэнжэлэгшэ Крафт Ханойhоо нигэжэ мэдээсэнэ: «Уhанай хаалтануудые Америкын бомбонуудай hандаргажа байhанда ямаршье hэжэглэлтэ байхагүй. Бомбонуудай хоёр дахин тудаhыень бии өөрөө хоёр нюдөөрөө хараа hэм».

Америкын сэрэгэй засагаархидай хэhэн гэмтэ ябадалнууд бүхы дэлхэй дээрэ уур зэбүүрхэл түрүүлнэ. Вьетнамай патриодуудай баатарлиг тэмсэлые дэмжэдэг хүсэн энэ оронтой hаналаа нэгэдэлгын мэнэ hая болоhон уласхоорондын үдэрэй үедэ эли тодоор харагдаа бэлэй.

Манай орон вьетнам арадай тала баримталдаг байгаа баримталхашье. Июлиин 20-hоо СССР-тэ вьетнам арадтай hаналаа нэгэдэлгын hара үнгэргэгдэжэ байна. Совет хүнүүд Индохитадта США-гай хэжэ байгаа «бузар бузагай» ээрхэг түримхэй ябуулгые зэбүүрхэн буруушаажа, вьетнамайхидай үнэн зүб тэмсэлые дэмжэжэ, тэдээнтэй hаналаа нэгэдэлгын үнэн зүрхэнэй мэдэрэлтэй байhанаа элирхэйлэн мэдүүлнэ. «Энэ асуудалаар Советскэ Союзай баримталдаг хараа шугам эли тодо, хэлбэришэгүй,—гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Фидель Кастрые хүндэлэлдэ болоhон сайлалга дээрэ мэдүүлээ hэн.—Вьетнам арадай үнэн зүб хэрэгэй илалта туйлатарнь бидэ тэрээниие дэмжэлгэ, али бүхы талын туhаламжа үзүүлхэбди».

ТҮГШҮҮРИЛТЭ БАЙДАЛАЙ ГУЛАМТЫЕ УСАДХАХА

Дүтын Зүүн зүг урдынхидаал мэтэ уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалай эгээл аюултай гуламтануудай нэгэниинь байhан зандаа. Иимэ байдалай түлөө Израилиин ээрхэг түримхэйшүүл болон тэдэнэй империалис тухирагшад харюусаха ёhотой.

1967 оной июньдэ Израилиин Египедтэ, Сири ба Иорданида добтолhонhоо хойшо зургаадахи жэл ябажа байна. Харин Синайн хахад арал, Газын район, Иорданиин баруун эрье болон Израилиин булимтаран абаhан бусад араб газар дайда мүнөө болотор эзэмдэгшэдэй мэдэлдэ байhаар. ООН-ой Аюулгүйн Соведэй 1967 оной ноябриин 22-то абаhан шиидхэбэриие бүдүүлигээр хазагайруулаад, Тель-Авив Холбоото Штадуудай дэмжэлгэдэ хүртэжэ байгаад, араб газар дээрэhээ өөрынгөө сэрэгүүдые гаргахаяа ехэл нэтэрүүгээр арсана, сэрэгэй шэнжэтэй өөhэдынгөө тосхон hууринуудые олоор бии болгожо, тэндэ hууринжахые hэдэнэ, Ливанай ба хүршэ араб гүрэнүүдэй хилэнүүд дээрэ нюуса далдагүй сэрэгэй hүйдхэл хэхэ политика ябуулна.

Араб газар дайда тушаа Израилиин баримталдаг политикые хубилгахын тулада «ямаршье үндэhэ баримта» байхагүй гээд, Израилиин премьер-министрэй гол туhалагшадай нэгэн, портфельгүй министр Галили гэгшэ июлиин 19-дэ бүдүүлигээр мэдүүлээ. «Бүхы секторнүүдтэ буудалдаа болюулhан хилэнүүдые дамжан байрлаха, шэнэ hуурин тосхонуудые бии болгохо хүсэлэл оролдолгоёо үргэлжэлүүлхэ, захиржа байhан газар дайда дээрээ уhанай, газарай арга нөөсэнүүдые хэрэглэхэ болонобди» гэжэ тэрэ хэлэнэ. Америкын сионис организацинуудай съездын нээгдэхэ үедэ үгэ хэлэхэ зуураа, премьер Г. Меир Израилиин али бүхы хэмжээгээр улам ехээр зэбсэгжүүлхэ гэжэ уряалаа. Харин оборонын министр Моше Даян агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй hургуули дүүргэгшэдэй үмэнэ үгэ хэлэхэдээ, нигэжэ занажа байгаад мэдүүлээ: таанад «Дүтын Зүүн зүгтэ дайшалхы ябуулгануудаа дахин hэргээхээр бэлэн байха ёhотойт»

Дүтын Зүүн зүгэй арадуудай ёhотойл аюулгүй байдалай аша туhада үнэн зүб политическэ гуримшуулга туйлаха гээшэ урдынхидаал мэтэ эб найрамдалда дуратай бүхы хүнүүдэй гол гол зорилгонь байhан зандаа. Гэбэшье, Аюулгүйн Соведэй ноябриин шиидхэбэриие Израилиин дүүргэхэеэ ехэл нэтэрүүгээр арсажа байhан эрхэ байдалда араб гүрэнүүд эзэмдэгдэhэн газар дайдаяа сүлөөлхын тулада мэдэлдээ байhан бүхы арга зэбсэгүүдээ хэрэглэхэ үндэhэ баримтатай юм.

Араб гүрэнүүдэй өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалые бэхижүүлгэ, империализмда эсэргүү бодото үндэhэ hуури дээрэ тэдэнэй ябуулгын нэгэдэлые бэхижүүлгэ, социалис гүрэнүүдтэй тэдэнэй байгуулhан холбоо барисаае улам үргэдхэлгэ ба бэхижүүлгэ мүнөө илангаяа ехэ удха шанартай болонхой. Социалис гүрэнүүд хадаа түрүү үзэлтэй араб засаг түрэнүүдые унагааха гэжэ империализмын ба хархис этэгээдүүдэй hэдэлгэнүүдтэ эсэргүүгээр тэмсэхэдэнь, араб арадуудай үнэнтэ ханинарынь ха юм. «Энээнhээ уламжалан, Араб Зүүн зүгэй түрүү үзэлтэй национальна хүсэнүүд араб-совет хани барисаае таhалдуулхые гэhэн али бүхы ябуулгануудые буруушаана»,—гэжэ Ливанай «Ан-нида» газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

Дүтын Зүүн зүгэй оршон байдалда совет-ирак договор hайнаар нүлөөлхэ байха. Энэнь hэжэглэлтэгүй. Тус договор ратификационно грамотануудые абалсаhанай hүүлээр июлиин 20-до хүсэндөө ороо. Энэ договорой эрилтын ёhоор, СССР хадаа баруун гүрэнүүдэй нефтиин монополинуудай мэдэлдэ байhан «Ирак петролеум компани» гэжэ нэгэдэлые Ирагай правительствын гүрэнэй мэдэлдэ оруулhан ябадалые эрид шууд дэмжээ hэн. Өөрынгөө зүгhөө Ирак элдэб hалбаринуудай талаар СССР-тэй байгуулhан харилсаа холбоогоо улам үргэдхэхэ гэжэ эрмэлзэдэг. СССР Иракай хоёрой хани барисаан «манай харилсаануудай» шухала баримта мүн. Саашадаашье иимэ байха, «бидэнэр тэрэниие бэхижүүлхэ гэжэ саашадаашье эрмэлзэхэбди» гэжэ Ирагай Республикын президент Ахмед Хасан Бакр онсолон тэмдэглээ hэн.

А. КОЗЛОВ,
С. ЛОСЕВ.
(ТАСС).



КАИР

Совет сэрэгшэдые хүндэтэйгөөр үдэшэбэ

ТАСС

Египедэй Араб Республикын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй подразделенинүүд Эхэ орондоо бусаха совет сэрэгэй советнигүүдые баярай оршон байдалда үдэшэбэ.

Египедэй сэрэгэй хүтэлбэрилэгшэд ба сэрэгэй частьнуудай командирнууд Египедэй армиие hургахын, дайшалхы шадабари дээшэлүүлхын тула хэhэн ехэ хүдэлмэриинь түлөө совет сэрэгэй советнигүүдтэ баяр баясхалангай халуун үгэнүүдые хэлээ, совет ханинартаа дурасхаалта бэлэгүүдые барюулаа.

ГААГА

hонирхолтой выставкэ

ТАСС

Ленинградай Эрмитажда, А. С. Пушкинай нэрэмжэтэ уран зурагай искусствын Москвадахи музейдэ хадагалагдажа байдаг француз импрессионистнуудай картинанууд ба зурагуудай выставкэ Голландиин Оттерло хотодо нээгдээд, ехэ hонирхол үүсхэжэ байнхай. Нютагай хэблэлэй тэмдэглэhэнэй ёhоор, «Ван Гогhоо Пикассо хүрэтэр» гэhэн выставкэ соёлой шухаг үзэгдэл болоно.

БЕРЛИН

Территори андалдаха тухай хэлсээн

ТАСС

Баруун Берлинтэй хилэлдэг ГДР-эй гүрэнэй хилэ шадархи урдын Потсдамска вокзалай территориие андалдаха тухай ГДР-эй правительствын ба Баруун Берлинэй сенадай хоорондын хэлсээндэ июлиин 21-нэй үдэр гар табигдаа. Энэл үдэр хүсэндөө орohон хэлсээнтэй зохилдуулан, ГДР-эй ниислэлэй харьяата тус территори Баруун Берлинэй мэдэлдэ оробо.

ЛОНДОН

Англиин хүдэлмэришэд шанга харюу үгэнэ

ТАСС

Ажалшадай ехэ буhалгаан Англида дахинаа боложо эхилээ. Июлиин 21-нэй үдэшэhөө Британиин гол портнууд хүдэлмэреэ зогсообо. Лондоной табан докерые барижа тушааха ордерой үгтэhэнэй hүүлээр докернууд ажалаа зогсооhон байна. «Уралан нарижуулга хэхэ» хэбэртэйгээр хүдэлмэришэдые олоорнь гаргажа захалhан транспортна фирмэнүүдэй нэгэндэ буhалгаа хэхэеэ болихо гэhэн «промышленна трибуналай» захиралта дүүргэхэеэ арсажа, «сүүдые доромжолбо» гээд тэдэ табаниие гэмнэнэ.

Англиин гол газетэнүүдэй редакцинууд ба типографинуудай байдаг Лондондохи Флит-стритэй хэблэлэй газарнууд хэдэн часай турша соо шэмээгүй байhаар. Докернуудтай hаналаа нэгэдэлгын тэмдэг болгон, эндэхи электригүүд хүдэлмэреэ зогсоогоо.

ПРАГА

ПРАГЫН СҮҮДЭЙ ШИИДХЭБЭРИ

ТАСС

Чехословакиин Социалис Республикада эсэргүү хорото hүйдхэлэй ябуулга 1970—1971 онуудта хэhэн Н. Мюллер, Я. Тесарж болон бусадай хэрэгые Прагын городой сүүд хаража дүүргээ гээд ЧТК агентство мэдээсэнэ.

Эдэ гэмнэгдэгшэд гүрэндэ харша хэблэмэл материалнуудые, тэрэ тоодо хилын саана барлагдаhан листовконуудые, бэлдэдэг ба тараадаг байгаа.

Городой сүүд Я. Тесаржые — зургаан жэлэй болзороор, Н. Мюллерые—5,5 жэлэй болзороор түрмэдэ хааха гэжэ шиидхээ.

НЬЮ-ЙОРК

ЛОС-АНДЖЕЛЕСТЭХИ СҮҮДЛЭЛГЭ

ТАСС

Дайн сэрэгтэ эсэргүү ябуулгын түлөө мүрдэдэг хархис этэгээдүүдэй бэлдэhэн гэмнэлгын бодото зорилгые элишэлhэн үшөө нэгэ баримта эрдэмтэд Д. Эллсберг, Э. Руссо гэгшэдые Лос-Анджелестэ сүүдлэлгын үедэ элирбэ.

Присяжнануудай жюрин гэшүүдые шэлэн томилжо байгаа судья Берн Вьетнамда эсэргүү США-гай ээрхэг түримхэй политика буруушаадаг хүнүүдые жюридэ оруулхагүй гэжэ оролдоно гээд мэдээсэгдээ hэн. Индохитадта эсэргүү Америкын ээрхэг түримхэй ябуулгын бодото удха шэнжые элишэлхэ зорилгоор Эллсбергын ба Руссогой дамжуулhан, американ хэблэлдэ тунхаглагдаhан Пентагоной документнүүдтэй танил нэгэшье хүн жюрин гэшүүн болгохоор нэрлэгдэhэн кандидадуудай дунда мүнөө хүрэтэр байгаагүй.

Присяжна болгохын тула дурадхагдаhан, тэдэ документнүүдые уншаhан Лос-Анджелесэй кандидат Трейвес гэгшэ июлиин 21-дэ судьятай уулзаа. Иимэ хүн сүүдлэгдэхэеэ бэйгшадай гэм зэмэтэй гү, али үгые харуулан шиидхэхэ гэжэ hанахаар байгаа, теэд Трейверсэй кандидатурые судья буруушааба. Юундэб гэхэдэ, энэ хүн Эллсбергын ба Руссогой ябуулгые буруудa тоолохогүй, тэрээнhээ гадна Вьетнам тушаа США-гай правительствын баримталдаг политикые буруушаадаг байhаниинь эли болоо бшуу.

НИКОЗИ

Кипрэй улад зоной эсэргүүсэлтэ

ТАСС

НАТО-гой Генеральна секретарь Лунс гэгшэ Англиин радиодамжуулгын Би-би-си гэдэг корпорациин хүдэлмэрилэгшэдтэй хөөрэлдэхэдөө, Кипрэй президент Макариосые, тэрэнэй правительствын баримталдаг хараа бодолые муушалба. Энэнь Кипр тушаа НАТО-гой бэелүүлдэг ябуулга ба нютагай хархис этэгээдүүдэй ябуулгын хоорондоо нягтэ холбоотой байhые гэршэлнэ гэжэ Кипрэй Ажалшан арадай прогрессивнэ партиин (АКЭЛ) Генеральна секретарь Э. Папаноанну мэдүүлбэ.

Эдэ хоёр эмхиин зорилго юугээрээ адлиб гэхэдэ, Кипрые богоолшолхо, тэрэниие НАТО-гой мэдэлдэ оруулха гэhэн хараа бодол баримтална.

Кипрэй арад зон дэлхэйн бүхы түрүү хараа бодолтой хүсэнүүдэй зүгhөө дэмжэгдэн, Кипртэ эсэргүү НАТО-гой шэнэ добтолгые таhалдуулха байха.

РИМ

Коммунистнуудай эрилтэ

ТАСС

Бүлэг парламентаринар-коммунистнууд, тэрэ тоодо ИКП-гэй хүтэлбэриин гэшүүн А. Торторелла, ИКП-гэй ЦК-гай гэшүүн А. Болдрыни, Италиин Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын ба дотоодын хэрэгүүдэй министрэй нэрэ дээрэ асуултатайгаар хандаха зуураа, шэнэ түхэлэй фашистнуудай хорото ябуулгануудые болюулхаар үрэ нүлөөтэй хэмжээнүүдые абаха эрилтэ табиба. Хархис этэгээдүүдэй Флоренцидэхи суглаан дээрэ Италиин социальна хүдэлөөн (ИСД) гэжэ шэнэ түхэлэй фашис партиин удамарша Дж. Альмиранте гэгшын харша үгэ хэлэhэнhээ, коммунистнуудта эсэргүү мүрдэлгэ хюдэлгын кампани эхилхээр уряалhанhaa хойшо фашис этэгээдүүдэй хорото ааша няангаяа hүжэрhэн байна.



Урда Вьетнамай патриодууд дайсанда эсэргүү, амжалтатай добтолгонуудые хэжэ байhаар. Сүлөөлэгдэhэн районуудта Арадай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд ба нютагай зоной халуун уулзалганууд болоно.

ТАСС-ай фотохронико.

УНШАГШАД hАНАМЖАЯА МЭДҮҮЛЭЭ

Ч. Айтматовай «Сагаан пароход» гэжэ туужаар уншагшадай конференци Хориин аймагай түб библиотекэ соо үнгэргэгдэбэ.

Энэ конференцидэ Тэгдэ, Удинск, Анаагай үртөө, Санномыск, Ониноборск болон бусад hууринуудай хүдөөгэй библиотекые даагшанар, аймагай библиотекын уншагшад олоорсо хабаадаа.

Аймагай библиотекын уншалгын залые даагша Галина Емельянова уран зохёолшын тар тухай хөөрөө. hүүлээрнь зохёолой идейнэ удха ба hайханайнь шэнжэнүүд КПСС-эй Хориин райкомой инструктор Н. Ж. Аюшеев хөөрэн үгөө. Тиихэдэ уншагшад Н. шанова, Т. Соболева, М. жиева, Г. Н. Стрекаловский болон бусад hанамжаа хубаалдаа гүнзэгы удхатай. hонирхолтой ном гэжэ мэдүүлhэн байна.

Б. ЛАЙДАПОВ.

ПРАВДА · БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда: КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ. СССР-эй арадай ажахые хүгжөөлгын хахад жэлэй дүүргэлтын дүнгүүд ТАСС-ай hүүлэй мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаhанда: «Хүдэлмэриин сагые алмаха» — А. Куклинай корреспонденци. «Дүй дүршэлынь олондо мэдээжэ болоо» — С. Бухаевай статья. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаhанда: «Баргажанай профессор» корреспонденци. Хилын саанаhаа.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: «Прапорщик»—П. Натаевай очерк. Спорт.

Сэнхир экран

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:

18.00 — СССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаhан «Ши орон соогуураа алхалнаш» гэhэн үхибүүдтэ зорюулагдаhан дамжуулга. 18.20 — «Прощайте, коза и велосипед» гэhэн үхибүүдтэ зорюулагдаhан уран hайханай телевизионно фильм. 18.55 — телепанорама. 19.15 — «От тайги до пустыни» гэhэн киноочерк. 19.25 — ...кел» гэhэн дамжуулга. ... — Уласхоорондын шэнжэлэл гэhэн дамжуулга. 20.25— ...мый маленький мяч» гэhэн ...ноочерк. 20.45 — «...асуудалнуудта харюусаhан» гэhэн дамжуулга. 21.05 — ...церт. 21.45 — «Дама с собачкой» гэhэн уран hайханай фильм. 23.10 — үдэшын ...церт.

Сагай уларил

Мүнөөдэр республика ...най бүрхэгшэг байха. Зарим ...зарта хура бороо орохо. ...хойноhоо секундын 5—10 ...хүсэтэйгөөр hалхилха. ...калиин аймагуудта 13—18, ...сад аймагуудта 18—23, ... Үдэдэ үдэртөө 20—22, ...дэо 10—21 градус дулаан хаар хүлеэгдэнэ.

Июлиин 26—27-ной ...нүүдтэ республика ...үүлэтэйшэг байха. Хари...лиин 26-да урда аймагууд...бага зэргэ бороо орохо. ...аймагуудта шииг нойтон ...гүй.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-..., приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-03, зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря—66-..., отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-..., 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности ... строительства—61-35, советского строительства и быта—69-..., культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, ...формации—34-05, общественная приёмная—56-62, машин... бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Н-014448. Заказ № ...